

جزوه کمک آموزشی

مدرسۀ راه دور صبا

جامعه شناسی ۱

این جزوه صرفاً جهت آشنایی شما عزیزان با نمونه سوالات امتحانی است

و منبع اصلی امتحان کتاب درسی می باشد .

سوالات درس اول (کنش ما)

- ۱- بیت « هر ذره که هست، اگر غباری است در پرده مملکت به کاری است » به چه چیز اشاره دارد؟
نشان دهنده این است که تمامی مخلوقات در جهان کاری انجام می دهند.
- ۲- در زبان فارسی برای فعالیت های انسان از چه اصطلاحاتی استفاده می شود؟
کار، عمل، فعل، رفتار، کردار
- ۳- در زبان فارسی برای انجام دهنده فعالیت از چه اصطلاحاتی استفاده می شود؟
کارگر، کارمند، کارگزار، کارفرما و عامل
- ۴- منظور از کنش و کنشگر چیست؟
در علوم انسانی به فعالیتی که انسان انجام می دهد کنش ، و به انجام دهنده کنش ، کنشگر می گویند .
- ۵- ویژگی های کنش را نام ببرید؟
آگاهانه - ارادی - هدفدار - معنادار
- ۶- چرا وقتی برای اولین بار می خواهید از کالایی پیچیده استفاده کنید، به دفترچه راهنمای آن مراجعه می کنید ولی پس از آن، دیگر سراغی از دفترچه راهنما نمی گیرید؛ مگر اینکه مشکلی پیش بیاید؟
زیرا در ابتدا در مورد کارکرد دستگاه آگاهی نداریم ولی بعد آگاهی به دست می آوریم .
- ۷- در جلسه امتحان نشسته اید و شرایط محیطی، اجتماعی و فردی فراهم است. در چه صورتی، از پاسخ به پرسشی باز می مانید؟
در صورتی که از پاسخ سوالات آگاهی نداشته باشیم .
- ۸- فرد گرسنه ای به جزیره ای خالی از سکنه وارد می شود. او هیچ شناختی درباره مواد غذایی آنجا ندارد. به نظر شما این فرد برای رفع گرسنگی اش چه می کند؟
تلاش می کند تا در مورد گیاهان و جانوران آن جزیره آگاهی به دست آورد .
- ۹- منظور از آگاهان بودن کنش چیست؟
یعنی کنش وابسته به آگاهی آدمی است و بدون آگاهی انجام نمی شود.
- ۱۰- چرا فردی که از واژگان و دستور یک زبان آگاهی ندارد، نمی تواند با آن زبان سخن بگوید ؟
زیرا کنش وابسته به آگاهی آدمی است و بدون آگاهی انجام نمی شود.
- ۱۱- آیا کنش انسان ها همیشه براساس آگاهی صحیح صورت می گیرد؟
خیر
- ۱۲- آیا افراد در همه موارد به آگاهی موجود در کنش هایشان توجه دارند و از آن با خبرند؟
خیر
- ۱۳- قرارگرفتن برسر دوراهی برای انجام یک کار نشان دهنده کدام ویژگی کنش می باشد ؟
ارادی بودن کنش
- ۱۴- ارادی بودن کنش را توضیح دهید.
کنش به اراده انسان وابسته است؛ یعنی تا اراده و خواست انسان نباشد، کنش انجام نمی شود.
- ۱۵- آیا فعالیت هایی مانند ضربان قلب، گردش خون، بسته شدن ناخودآگاه چشم در مواجهه با خطر، کنش محسوب می شوند؟ چرا؟ خیر - زیرا غیر ارادی هستند .

- ۱۶- فردی از میان جمع برمی خیزد و در و پنجره اتاق را باز می کند. اگر از او پرسند چرا چنین کاری کردی، چه می گوید؟
می خواهد هوای اتاق تغییر کند یا با فردی که خارج از اتاق است صحبت نماید. و ...
- ۱۷- منظور از هدف دار بودن کنش چیست؟
یعنی انسان فعالیت های خود را با قصد و هدف خاصی انجام می دهد.
- ۱۸- آیا انسان همیشه به اهدافی که برای کنش خود در نظر دارد می رسد؟ مثال بزنید.
خیر - مثلاً فردی به قصد ماهیگیری به رودخانه می رود اما موفق به گرفتن ماهی نمی شود.
- ۱۹- آیا انسان های مختلف از انجام کنش هایشان، هدف های یکسانی دارند؟ مثال بزنید.
خیر - مثلاً هدف افراد از سفر به یک شهری می تواند، مأموریت اداری، دیدار یک دوست، گردش و ... باشد.
- ۲۰- معنادار بودن کنش را توضیح دهید. مثال بزنید.
یعنی انسان با توجه به معنای کنش خود آن را انجام می دهد.
مثلاً وقتی دانش آموزی دست خود را بالا می آورد، معنای آن اجازه خواستن از معلم است.
- ۲۱- افراد چگونه می توانند به کنش یک فرد پاسخ مناسب دهند؟
در صورتی که معنای آن کنش را بدانند.
- ۲۲- با ذکر مثال نشان دهید که یک کنش می تواند معانی متفاوتی داشته باشد.
مثلاً بوق زدن راننده ها در اتومبیل معانی مختلفی مثل هشدار، شادی، دشنام، سلام و ... دارد.
- ۲۳- آثار و پیامدهای کنش به چند دسته تقسیم می شوند آنها را نام ببرید.
به دو دسته تقسیم می شوند: پیامدهای ارادی - پیامدهای غیر ارادی
- ۲۴- آیا پیامدهای کنش همانند خود کنش، آگاهانه و ارادی اند؟
برخی آگاهانه و ارادی هستند و برخی نیستند.
- ۲۵- پیامد های ارادی کنش انسانی را توضیح دهید. و ویژگی های آن را بنویسید.
پیامدهایی که به اراده انسان ها یعنی خود کنشگر و دیگران وابسته است.
کنش هستند - کنشگری باید آن ها را انجام دهد - احتمالی هستند.
- ۲۶- منظور از پیامد های غیر ارادی کنش انسانی چیست؟ و ویژگی های آن را بنویسید.
پیامدهایی که به اراده انسان ها بستگی ندارند.
نتیجه طبیعی کنش هستند - نیاز به کنشگر ندارند - قطعی هستند.
- ۲۷- پیامد های ارادی «خوب مطالعه کرده یک دانشجو» را بنویسید.
پاسخ دادن به سوالات امتحانی که به اراده دانشجو بستگی دارد.
نمره دادن که به اراده استاد بستگی دارد.
- ۲۸- پیامد های ارادی «سلام کردن» را بنویسید.
پاسخ دادن یا پاسخ ندادن به سلام که به اراده جواب دهنده سلام بستگی دارد.
- ۲۹- پیامدهای غیر ارادی «باز کردن پنجره کلاس» را بنویسید.
عوض شدن هوا و ورود صدا به کلاس
- ۳۰- پیامدهای غیر ارادی «وضو گرفتن» را بنویسید.
پاکیزگی دست و صورت - خیس شدن صورت

۳۱- انسان ها با توجه به چه چیزی کنش های خود را انجام می دهند؟

با توجه به پیامدهای ارادی و غیر ارادی

۳۲- چرا انسان ها از انجام برخی از کنش ها خودداری می کنند؟

به دلیل پیامدهای نامطلوبشان

۳۳- پیامبر به افرادی که تصمیم به انجام کاری گرفته اند چه نصیحتی کرده اند ؟

هرگاه تصمیم به کاری گرفتید در نتیجه و عاقبت آن کار تأمل کند، اگر نتیجه و عاقبتش صحیح است، آن را دنبال کند و اگر دیدید عاقبتش گمراهی و تباهی است، از تصمیم خود صرف نظر کند.

۳۴- بیت « آب این جوی به سرچشمه نمی گردد باز بهتر آن است که غفلت نکنیم از آغاز » به چه چیز اشاره دارد ؟

قبل از انجام هر کاری باید به پیامدهای ارادی و غیر ارادی کنشهایمان توجه کنیم .

(پایان)

نمونه سوالات درس دوم (پدیده های اجتماعی)

- ۱- دو کنش درونی را نام ببرید.
خیال پردازی - دعا کردن در دل - مرور خاطرات در ذهن
- ۲- دو کنش بیرونی مثال بزنید.
مسواک زدن - راه رفتن - نماز خواندن
- ۳- دو کنش فردی را نام ببرید.
غذا خوردن به تنهایی - قدم زدن در پارک به تنهایی
- ۴- دو کنش اجتماعی را نام ببرید.
مطالعه در کتابخانه - شرکت در نماز جماعت
- ۵- کنش اجتماعی را تعریف کنید .
کنش اجتماعی، نوعی کنش است که با توجه به دیگران انجام می شود. در کنش اجتماعی، آگاهی و اراده کنشگر، ناظر به دیگران، ویژگی ها و اعمال آنهاست.
- ۶- مهمترین ویژگی کنش اجتماعی چیست؟
آگاهی و اراده کنشگر، ناظر به دیگران، ویژگی ها و اعمال آنهاست.
- ۷- با یک مثال نشان دهید که کنش اجتماعی تنها در حضور فیزیکی دیگران صورت نمی گیرد ؟
وقتی راننده ای پشت چراغ قرمز می ایستد، مقرراتی را رعایت می کند که مورد قبول دیگران است.
رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی در نیمه شب و به دور از چشم دیگران و حتی دوربین مخفی .
- ۸- با ذکر مثال نشان دهید کنشی که در حضور دیگران اما بدون توجه به آنها انجام می شود کنش اجتماعی نیست ؟
وقتی فردی در کلاس درس حضور دارد، ولی بی توجه به اطرافیان، در ذهن خود رودخانه ای خروشان را تخیل می کند.
- ۹- بیت « هرگز وجود حاضر غایب شنیده ای من در میان جمع و دلم جای دیگرست » به چه چیز اشاره دارد ؟
کنشی که در حضور دیگران اما بدون توجه به آنها انجام می شود کنش اجتماعی نیست.
- ۱۰- در کنش اجتماعی دیگران چه کسانی می توانند باشند ؟
هرکسی به غیر از خود کنشگر مثلا غریبه / آشنا / دوست / دشمن / گذشتگان / معاصران / آیندگان / مؤمن / کافر / منافق و ...
- ۱۱- کنشی که ناظر به دیگران صورت می گیرد خاصی می خواهد .
آداب و قواعد
- ۱۲- آیا کنش ما انسان ها تنها در ارتباط با دیگران انجام می شود ؟
خیر - کنش های ما تنها در ارتباط با دیگران انجام نمی شوند. کنش های ما در ارتباط با خودمان، خلقت (طبیعت و ماوراء طبیعت) و خداوند متعال نیز صورت می گیرند.
- ۱۳- انواع کنش ها از یکدیگر اثر می پذیرند و بر یکدیگر اثر می گذارند و متناسب می شوند ولی هیچ کدام از دست نمی رود. هویت
- ۱۴- درباره جمله « ادب ، آداب دارد » یک جمله بنویسید .
برای با ادب بودن باید قواعد و هنجارهای خاصی را رعایت کرد .

۱۵- فرصت و محدودیت خط کشی های مسیر خانه تا مدرسه را بنویسید .
رفت و آمد ایمن فرصت است - دیرتر رسیدن به مدرسه محدودیت است .

۱۶- دو پدیده اجتماعی بنویسید.

مسجد - بانک - مدرسه - خانواده

۱۷- منظور از پدیده اجتماعی چیست ؟

به کنش اجتماعی و پیامدهای آن پدیده اجتماعی می گویند .

۱۸- خردترین پدیده اجتماعی کدام است ؟

کنش اجتماعی

۱۹- با ذکر یک مثال نشان دهید که پدیده های اجتماعی آثار و پیامد کنش اجتماعی هستند ؟

مثلا فردی به تنهایی و با صدای دلخواه در مکانی مطالعه می کند. حال اگر فرد دیگری وارد شود، مطالعه او به یک کنش اجتماعی تبدیل می شود و پای ارزش ها و هنجارهای اجتماعی را به میان می آورد. او برای رعایت حقوق دیگری (تحقق یک ارزش) باید در حضور دیگران، آرام مطالعه کند (پیدایش یک هنجار).

۲۰- هنجار را تعریف کنید .

هنجار اجتماعی، شیوه انجام کنش اجتماعی است که مورد قبول افراد جامعه قرار گرفته است. مثلا در هر جامعه ای احوالپرسی از دیگران، شیوه های معینی دارد.

۲۱- ارزش را تعریف کنید.

ارزش های اجتماعی، آن دسته از پدیده های مطلوب و خواستنی اند که مورد توجه و پذیرش هستند و افراد یک جامعه نسبت به آنها گرایش و تمایل دارند.

۲۲- اگر نباشد هیچ هنجار و ارزشی شکل نمی گیرد.

کنش اجتماعی

۲۳- ارزش ها از جنس هستند و هنجارها از جنس رسیدن به ارزش ها هستند.

هدف و مقصود - وسیله و روش

۲۴- در جوامع مختلف پدیده های جامعه پذیری و کنترل اجتماعی چگونه به وجود می آیند؟

ارزش ها و هنجارهای اجتماعی از طریق کنش های اجتماعی تحقق می یابند و پدیده های جامعه پذیری و کنترل اجتماعی را ضروری می سازند .

۲۵- هنجارها و ارزش ها پس از تحقق وجود چه پدیده هایی را ضروری می سازند؟

جامعه پذیری و کنترل اجتماعی

۲۶- جامعه پذیری و کنترل اجتماعی از چه طریق ارزشها و هنجارها را به افراد منتقل می کنند ؟

تعلیم و تربیت - تشویق و تنبیه

۲۷- افراد چگونه می توانند ارزشها و هنجارها را تداوم بخشند؟

افراد با عمل کردن براساس ارزش ها و هنجارها، موجب تداوم و استمرار آنها می شوند.

۲۸- چرا پدیده های اجتماعی معنادار هستند؟

پدیده های اجتماعی را انسان ها در ارتباط با یکدیگر به وجود می آورند و از آنجا که افراد با آگاهی، اراده و هدف عمل می کنند، پدیده های اجتماعی معنادار هستند.

۲۹- چرا انسان ها احساس می کنند که پدیده های اجتماعی همانند پدیده های طبیعی هستند؟

پدیده های اجتماعی به مرور، از انسان هایی که آنها را به وجود آورده اند، مستقل می شوند و فرصت ها و محدودیت هایی را برای کنش ها و زندگی انسان ها ایجاد می کنند. این روند تا جایی ادامه می یابد که افراد احساس می کنند پدیده های اجتماعی همانند پدیده های طبیعی هستند

۳۰- چه تفاوتی میان پدیده های اجتماعی و پدیده های طبیعی وجود دارد؟

پدیده های اجتماعی را انسان ها خلق می کنند و نتیجه کنش های افراد هستند؛ ولی پدیده های طبیعی را انسان ها خلق نکرده اند.

۳۱- هدف انسان ها از ایجاد پدیده های اجتماعی چیست ؟

انسان ها پدیده های اجتماعی را برای رفع نیازها و تأمین سعادت خود پدید می آورند.

۳۲- آیا هدف شکل گیری پدیده های اجتماعی همیشه اصل شمرده می شود ؟ مثال بزنید .

خیر گاهی جای اینکه پدیده های اجتماعی در خدمت سعادت بشر باشند انسان ها را به خدمت می گیرند؛ مثلاً مراسم عروسی، مقدمه و روش اعلان ازدواج و تشکیل خانواده است ولی گاهی خود جای هدف می نشیند و با اعمال شرایط سخت، هزینه های سنگین و حاشیه های فراوانی که به همراه می آورد، یکی از عوامل تأخیر ازدواج و موانع تشکیل خانواده می گردد.

۳۳- در مورد وضعیت سایر پدیده های اجتماعی همچون پول، تکنولوژی و ... تأمل کنید.

✓ هدف از کسب ثروت ایجاد رفاه و آسایش برای خود و خانواده می باشد ولی گاهی افراد آنچنان غرق

کسب ثروت می شوند که آسایش را از خود و خانواده سلب می کنند .

✓ هدف از ایجاد تکنولوژی ایجاد رفاه و زندگی راحت تر برای انسان می باشد اما گاهی استفاده از

تکنولوژی باعث مصرف گرایی و تجمل گرایی می شود .

(پایان)

نمونه سوالات درس سوم (جهان اجتماعی)

- ۱- واژه ای که برای اشاره به مجموعه های بزرگ به کار می رود نام دارد. جهان
- ۲- مجموعه پدیده های اجتماعی ، را شکل می دهند. جهان اجتماعی
- ۳- انسان ها معمولا برای شناخت پدیده های نا آشنا چه می کنند ؟
آن ها را با پدیده های آشنا مقایسه می کنند .
- ۴- سعدی در بیت « بنی آدم اعضای یک پیکرند » جهان اجتماعی را به چه چیز تشبیه کرده است ؟ با بدن موجود زنده
- ۵- موجودات زنده (گیاهان و جانوران) چه ویژگی های مشترکی دارند ؟
✓ اندام و اعضای متفاوتی دارند.
- ✓ اعضای آنها به یکدیگر وابسته اند و هر کدام نیازهای دیگری را تأمین می کنند.
- ✓ اعضا برای حفظ حیات موجود زنده، در ارتباط با یکدیگر عمل می کنند.
- ✓ اعضا برای تأمین هدف مشترک، از چینش و نظم مناسبی برخوردارند.
- ۶- یکی از ویژگی های مهم جهان اجتماعی می باشد. نظم
- ۷- تفاوت های موجود زنده با جهان اجتماعی را بنویسید .
✓ موجود زنده و نظم آن تکوینی است یعنی بر اساس اراده و آگاهی اعضا به وجود نمی آید و به همین دلیل با اراده اعضا نیز تغییر نمی کند اما عضویت و نظم اعضا در جهان اجتماعی اعتباری است یعنی با اراده و آگاهی انسان ها شکل می گیرد قابل تغییر است .
- ✓ موجودات زنده طول عمر معینی دارند و ویژگی های آن ها از طریق وراثت از نسلی به نسل دیگر منتقل می شود اما جهان اجتماعی با انتقال فرهنگ خود از طریق تعلیم و تربیت به نسل دیگر تداوم می یابد .
- ۸- با ذکر یک مثال نشان دهید که جهان اجتماعی مانند یک بازی گروهی است ؟
مثلا در فوتبال، افراد مختلفی عضویت و نقش هر کدام توسط همه اعضا تعریف یا پذیرفته می شود. در زمین فوتبال بازیکنان، داوران و تماشاگران آگاهی های مشترکی دارند. آنها قواعد بازی را می دانند؛ از عضویت یکدیگر اطلاع دارند؛ وظایف و انتظارات یکدیگر را می شناسند و آنها را می پذیرند.
- ۹- در زمین فوتبال بازیکنان ، داور و تماشاچیان مشترکی دارند . آگاهی
- ۱۰- برخی از اعضای جهان اجتماعی را نام ببرید .
کارگران ،کشاورزان ، دانش آموزان ، معلمان ، نهادهایی چون آموزش و پرورش، خانواده و ...
- ۱۱- عضویت در جهان اجتماعی به پیامدهایی به دنبال دارد ؟
با عضویت در جهان اجتماعی افراد به آن راه می یابند و نقشی را به عهده می گیرند و متناسب با نقش خود، از حقوق و تکالیفی برخوردار می شوند که خود و دیگران از این عضویت و حقوق و تکالیف آن آگاهی دارند.
- ۱۲- آگاهی که جهان اجتماعی بر اساس آن شکل می گیرد چه نوع آگاهی می باشد ؟ آگاهی مشترک و عمومی
- ۱۳- فرهنگ را تعریف کنید.
فرهنگ شیوه زندگی گروهی از انسان ها است که سالیان متمادی با یکدیگر زندگی می کنند.
- ۱۴- برخی از مصادیق فرهنگ را نام ببرید .
نوع خوراکی ها، پوشش ها، گویش ها، آداب و رسوم تولد، عروسی و عزاداری، شیوه های گذران اوقات فراغت، شیوه های یاددهی – یادگیری، باورها و ارزش های اخلاقی، نگرش به عالم و آدم.

۱۵- فرهنگ عمومی را تعریف کنید.

آن بخش از فرهنگ که همه مردم یک جامعه در آن اشتراک دارند را «فرهنگ عمومی» می نامند .

۱۶- خرده فرهنگ را تعریف کنید.

بخش هایی از فرهنگ که مربوط به یک قوم، قشر، صنف یا گروه است، «خرده فرهنگ» نامیده می شود.

۱۷- خرده فرهنگ هایی که درون یک فرهنگ عمومی قرار دارند اغلب با فرهنگ عمومی هستند.

سازگار

۱۸- منظور از خرده فرهنگ موافق چیست ؟ مثال بزنید .

خرده فرهنگ های سازگار با فرهنگ عمومی را خرده فرهنگ موافق می گویند. مثل خرده فرهنگ های مربوط به اصناف مختلف درون یک جامعه.

۱۹- منظور از ضد فرهنگ چیست ؟ مثال بزنید .

گاهی ممکن است عقاید، ارزش ها، هنجارها و مهارت های درون یک خرده فرهنگ، ناسازگار و مخالف فرهنگ عمومی باشد که در این صورت این خرده فرهنگ را ضد فرهنگ می نامند . مانند بزهکاران، سارقان ، قاچاقچیان و ...

۲۰- جهان اجتماعی چگونه تداوم یابد؟

با انتقال فرهنگ از طریق تعلیم و تربیت

۲۱- چگونه فرهنگ از نسلی به نسل دیگر منتقل می شود؟

با انتقال فرهنگ از طریق تعلیم و تربیت

۲۲- جهان اجتماعی چه زمانی فرو می ریزد یا دگرگون می شود؟

هرگاه یک نسل نتواند فرهنگ خود را حفظ کند یا نتواند آن را به نسل بعد منتقل سازد.

۲۳- انسان ها برای رهایی از سردرگمی و ایجاد نظم چه می کنند ؟ پدیده ها را دسته بندی می کند .

۲۴- دسته بندی نیاز به دارد . معیار و قاعده

۲۵- چه پدیده هایی درون جهان اجتماعی قرار می گیرند ؟ (آیا برای تشخیص پدیده هایی که به جهان اجتماعی تعلق دارند، معیار و قاعده خاص وجود دارد؟)

✓ کنش های اجتماعی

✓ پیامدهای کنش اجتماعی

✓ پدیده هایی که نقش تاثیر گذار بر کنش های اجتماعی انسان دارند .

۲۶- پدیده های زیر به چه دلیل به جهان اجتماعی وارد می شوند .

الف) زلزله

نقش تعیین کننده بر کنش انسان دارد و انسان ها برای مقابله با زلزله قواعد خاصی را وضع می کنند و خانه های خود را در برابر زلزله مقاوم می سازند.

ب) خشکسالی

نقش تعیین کننده بر کنش اجتماعی انسان دارد و انسان ها برای مقابله با خشکسالی قواعد خاصی را وضع می کنند و انبار و سیلو و قنات حفر می کنند و کشاورزی تناسبی با همان آب و هوا را انتخاب می کنند.

ج) فلزات

نقش تعیین کننده بر کنش انسان دارد و انسان ها با شناخت فلزات ابزاری را ساختند که شیوه تولید و مسافرت آن ها را تغییر داد.

د) ستارگان

نقش تعیین کننده بر کنش انسان دارد و انسان ها با شناخت ستارگان مسیر خود را در دریا و بیابان پیدا کردند و مهاجرت و مسافرت افزایش یافت.

ه) آلودگی طبیعت و محیط زیست

پیامد کنش و رفتار شتاب زده و نابخردانه انسان است و محدودیت هایی را برای زندگی اجتماعی انسان ها به وجود آورده است.

ی) شناخت خداوند فرشتگان

نقش تعیین کننده بر کنش انسان دارد، آرمان ها و ارزش های زندگی انسان ها را تغییر می دهد و کنش اجتماعی آن ها را دگرگون می سازد.

۲۷- چه چیز موجب گسترش جهان اجتماعی می گردد؟

ورود جهان طبیعت و ماورای طبیعت به جهان اجتماعی موجب گسترش آن می شود.

۲۸- آیا سنت ها و قوانین الهی با انسانهای شاکر و ناسپاس یکسان برخورد می کنند؟

سنت ها و قوانین الهی با انسان های شاکر و ناسپاس و جوامع عادل و ظالم یکسان عمل نمی کند، درهای آسمان را بر عدالت پیشگان می گشاید و ستم پیشگان را در قهر و انتقام الهی فرو می گذارد.

۲۹- موجوداتی که بیرون از جهان اجتماعی (موجودات طبیعی و ماورای طبیعی) قرار دارند چگونه در گستره جهان اجتماعی قرار می گیرند؟

به واسطه ارتباطی که با زندگی انسان پیدا می کنند.

۳۰- می گویند که جهان هر فرد به اندازه او است. وسعت فکر

۳۱- گستره جهان اجتماعی به اندازه آن است. دانش و آگاهی

۳۲- مرزهای جهان اجتماعی همان مرزهای آن است. دانش

۳۳- چه عاملی موجب می شود تا زندگی اجتماعی بشر در مسیر خوشبختی و سعادت بیشتری قرار بگیرد؟

هرچه جهان اجتماعی شناخت صحیح بیشتری از پدیده های اجتماعی، طبیعی و ماوراءطبیعی داشته باشد و اعضای آن براساس این شناخت های صحیح زندگی کنند، زندگی اجتماعی بشر در مسیر خوشبختی و سعادت بیشتری قرار می گیرد.

۳۴- به نظر شما آیا روش شناخت پدیده های اعتباری و پدیده های تکوینی (طبیعی و ماوراءطبیعی) یکسان است؟ خیر

۳۵- پدیده ها (مثلا روش حسی آیا درست است که روش مناسب شناخت یک نوع از مناسب پدیده های طبیعی است) را به انواع دیگر پدیده ها تعمیم و تسری دهیم؟

خیر - برای شناخت هر نوع پدیده ای باید از روش متناسب خودش استفاده کرد مثلا پدیده های طبیعی را با روش تجربی و پدیده های فراتجربی را با روش عقل و وحی می توان شناخت.

نمونه سوالات درس چهارم (اجزا و لایه های جهان اجتماعی)

۱- منظور از تشریح چیست؟

دانشی است که دربارهٔ اعضای بدن انسان و چگونگی ترکیب آنها بحث می کند.

۲- هدف از تشریح چیست؟

معرفت به کمال صنع الهی - دست یافتن بع علل و امراض و درمان آن ها

۳- یک مورد، استفاده نادرست از مقایسه را بنویسید.

صرفاً شباهت های پدیده های مورد مقایسه تأکید کنیم و تفاوت های آنها را نادیده بگیریم.

۴- استفاده از مقایسه، آسیب های جبران ناپذیری دارد.

نادرست

۵- اگر پدیده های اجتماعی را از نظر دامنه و اندازه تقسیم بندی کنیم یک پیوستار با دامنه تا خواهیم داشت.

خرد - کلان

۶- جای پدیده های رو به رو را روی پیوستار مشخص کنید.

(کنش اجتماعی - جامعه و فرهنگ) (گروه - سازمان) (کلاس درس - مدرسه - نظام آموزشی)

۷- چرا تقسیم بندی پدیده های اجتماعی به خرد و کلان فایده دارند، مثال بزنید .

زیرا میزان تاثیرگذاری پدیده ها برما و میزان تاثیرگذاری ما بر پدیده ها با توجه به خرد و کلان بودن پدیده ها متفاوت است. مثلاً تاثیرگذاری و راه درمان بیکاری فردی که مهارت ندارد با بیکاری افراد یک شهر که نظام توزیع مناسبی از مشاغل در شهر آن ها وجود ندارد با بیکاری افراد زیادی که به دلیل نبود مشاغل کافی در جامعه بیکارند متفاوت است.

۸- همه پدیده های اجتماعی دارای بعد هستند . ذهنی و معنایی

۹- همه پدیده های اجتماعی دارای بعد نیستند . عینی و محسوس

۱۰- در جهان اجتماعی بعد پدیده ها اهمیت بسیاری دارد. ذهنی و معنایی

۱۱- با ذکر مثال نشان دهید که بعد ذهنی پدیده ها اهمیت زیادی دارند.

- در یکی از بحران های اقتصادی که کشورهای صنعتی دچار مشکل شده بودند، بنا به محاسبات اقتصادی می بایست نفت را به گران ترین قیمت از کشورهای مورد نیاز خود خریداری می کردند ، ولی جالب است بدانید به ارزان ترین قیمت ممکن نفت مورد نیاز خود را خریدند زیرا در کشورهای نفت خیز بعد عینی نفت به عنوان یک سرمایه وجود داشت ولی بعد ذهنی و معنایی آن مفقود بود و صاحبان آن کشورها از اهمیت نفت و وضعیت کشورهای صنعتی و نیاز ضروری آن ها به نفت اطلاع کافی نداشتند.

- دانش آموزی که از استعداد سرشاری برخوردار است ولی خود به آن آگاه نیست و از این استعداد بهره چندانی نمی برد.

۱۲- جای پدیده های رو به رو را روی پیوستار مشخص کنید.

(نظم - قوانین راهنمایی و رانندگی - علائم راهنمایی - سرعت گیر)

۱۳- اهمیت بیشتر برخی از پدیده ها به معنی بی اهمیتی سایر پدیده ها نیست

۱۴- منظور از لایه های سطحی جهان اجتماعی چیست؟

بخش هایی از جهان اجتماعی که نقش حیاتی و اساسی ندارند، به آسانی تغییر می کنند و تغییر آنها تحول مهمی در جهان اجتماعی بوجود نمی آورند می توانند حذف شوند و با حذف آن ها جهان اجتماعی تداوم می یابد.

۱۵- منظور از لایه های عمیق جهان اجتماعی چیست؟

بخش هایی که به آسانی تغییر نمی کنند، تاثیر تعیین کننده بر جهان اجتماعی دارند و اگر حذف شوند جهان اجتماعی فرو می ریزد.

۱۶- لایه های جهان اجتماعی را به ترتیب اولویت و اهمیت نام ببرید. عقاید، ارزش ها، هنجارها، نمادها

۱۷- لایه های عمیق جهان اجتماعی را نام ببرید. عقاید و ارزش ها

۱۸- لایه های سطحی جهان اجتماعی را نام ببرید. هنجارها و نمادها

۱۹- نمادها و هنجارها بر حسب شرایط در زمینه های مختلف ممکن است کنند. تغییر

۲۰- چه زمانی هنجارها و نمادها می توانند موجب تغییر بنیادین جهان اجتماعی شود؟

زمانی که موجب تغییر عقاید و ارزش ها شوند.

۲۱- عمیق ترین لایه جهان اجتماعی چیست؟ عقاید کلانی که بر ارزش های اجتماعی تاثیر می گذارند.

۲۲- عمیق ترین پدیده جهان اجتماعی چیست؟

باورها و اعتقاد انسان نسبت به اصل جهان، جایگاه انسان در جهان و تفسیر انسان از زندگی و مرگ خود.

۲۳- آیا بخشها و لایه های مختلف جهان اجتماعی دارای اهمیت یکسانی هستند؟ خیر

۲۴- وقتی اجزا و لایه های جهان اجتماعی را در ارتباط با یکدیگر در نظر بگیریم آشکار می شود. نهاد اجتماعی

۲۵- نهاد اجتماعی را تعریف کنید.

مجموعه ای از عقاید، ارزش ها، هنجارها و نمادهایی است که برای رفع نیازهای معینی از افراد و جهان اجتماعی اختصاص پیدا می کند.

۲۶- در هر جهان اجتماعی شیوه های قابل قبول و غیرقابل قبول رفع نیازها توسط تعیین می شود. نهادهای اجتماعی

۲۷- جهان اجتماعی به وسیله نیازهای خود و اعضایش را برطرف می کند. نهادهای اجتماعی

۲۸- مهمترین نهادهای اجتماعی را بنویسید. خانواده - تعلیم و تربیت - اقتصاد - سیاست

۲۹- چرا شکل نهادهای اجتماعی در جهان های اجتماعی مختلف متفاوت است؟

زیرا عقاید، ارزش ها، هنجارها و نمادها در جهان های اجتماعی مختلف، متفاوت است.

نمونه سوالات درس پنجم (جهان های جهان اجتماعی)

۱- تفاوت های ذاتی و عرضی را توضیح دهید.

منظور از تفاوت های عرضی تفاوت هایی است که در ویژگی های سطحی وجود دارد. مانند تفاوت شیرها با یکدیگر.

تفاوت های ذاتی، تفاوت هایی است که در ویژگی های اساسی وجود دارد. مانند تفاوت شیرها با آهوها.

۲- چرا نظم و همکاری میان اعضای موجود زنده، طی سالیان متمادی تغییر نمی کند؟

زیرا نظم و همکاری میان اعضای موجود زنده، تکوینی است و به خواست و اراده انسان ها به وجود نیامده است.

۳- چرا نظم و همکاری حیواناتی که به صورت جمعی زندگی می کنند، طی سالیان متمادی تغییر نمی کند؟

چون رفتار حیوانات غریزی انجام می شود.

۴- در چه صورت ممکن است انسان ها تصور کنند که جهان های اجتماعی یکسان هستند و یک شکل دارند؟

اگر ما فقط جهانی را ببینیم که در آن متولد شده ایم ممکن است گمان کنیم که جهان اجتماعی تنها یک شکل دارند اما این چنین نیست .

۵- ما چه زمانی به گوناگونی و تنوع جهان های اجتماعی پی می بریم؟

زمانی که چشم خود را بر جوامع دیگری که هم اینک در نقاط دیگر دنیا وجود دارند باز کنیم یا به تاریخ گذشته خود رجوع کنیم و جهان خود را با آنان مقایسه کنیم. (مقایسه ایران با چین و ... یا مقایسه جامعه امروز ایران با دوره قاجار و...)

۶- چه تفاوتی میان رفتار موجودات زنده با انسان وجود دارد؟ (چرا زندگی حیوانات در زمان ها و مکان های مختلف یکسان است ولی زندگی انسان ها در مکان ها و زمان های مختلف متفاوت است؟) (زندگی اجتماعی حیوانات و انسان ها را با یکدیگر مقایسه کنید.)

رفتار سایر موجودات زنده نا آگاهانه و غریزی است به همین دلیل در زمان ها و مکان های مختلف شکل یکسانی دارد اما جهان اجتماعی را انسان هایی آگاه و خلاق به وجود می آورند و انسان در قبال فرهنگی که از طریق تعلیم و تربیت به او منتقل می شود صرفا موجودی منفعل و پذیرنده نیست بلکه کنشگری فعال و تاثیر گذار است. انسان ها در هر موقعیتی که قرار می گیرند، ابتدا آن موقعیت را برای خود تعریف می کنند و به آن معنا می دهند و سپس دست به عمل می زنند به همین دلیل جهان اجتماعی انسان ها متفاوت است.

۷- علت پیدایش جهان های اجتماعی مختلف چیست؟

تنوع آگاهی و معرفت انسان ها و همچنین تنوع اراده و اختیار آن ها سبب پیدایش جهان های اجتماعی مختلف می شود.

۸- در مورد انواع تغییرات جهان اجتماعی توضیح دهید و مثال بزنید.

تغییرات جهان اجتماعی به دو دسته تقسیم می شوند :

- تغییراتی که مربوط به لایه های سطحی (نمادها و هنجارها) جهان اجتماعی است و از نوع تفاوت هایی است که درون یک جهان اجتماعی واحد رخ می دهد یعنی جهان اجتماعی را به جهان دیگری تبدیل نمی کند .

مانند تغییر در لهجه، جمعیت، رشد اقتصادی، درآمد ملی و ...

- تغییراتی که مربوط به لایه های عمیق و عناصر محوری (عقاید و ارزش ها) جهان اجتماعی است و جهان اجتماعی را به جهان اجتماعی دیگری تبدیل می کند .

مانند تغییر در عقاید انسان نسبت به اصل جهان و هستی.

۹- آیا جهان های اجتماعی مختلف تاریخ و سرگذشت یکسانی دارند ؟ (آیا جهان های اجتماعی مختلف در مسیر رشد و تحول خود مسیر یکسانی را طی می کنند؟)

عده ای از جامعه شناسان معتقدند که همه جهان های اجتماعی شبیه یکدیگرند و مسیر یکسانی را طی می کنند

(یعنی جهان های اجتماعی در طول هم هستند) اما عده ای از جامعه شناسان نیز معتقدند که جهان های اجتماعی متنوع هستند و مسیر یکسانی را طی نمی کنند. (یعنی جهان های اجتماعی در عرض هم هستند)

۱۰- ویژگی های جهان های اجتماعی در طول هم را بنویسید .

- همه جوامع انسانی شبیه یکدیگرند و مسیر یکسانی را طی می کنند.

- نگاه تک خطی به تاریخ بشر دارند یعنی همه جوامع در یک خط قرار دارند .

- در این مسیر تک خطی برخی از جهان های اجتماعی پیشرفته تر و برخی عقب مانده اند.

- جوامع عقب مانده باید جوامع پیشرفته را الگوی حرکت خود قرار دهند .

۱۱- در دیدگاه خطی تفاوت جوامع با یکدیگر شبیه چیست؟

تفاوت آن ها مانند تفاوت یک موجود زنده در مراحل مختلف رشد خود می باشد.

۱۲- ویژگی های جهان های اجتماعی در عرض هم را بنویسید.

- جهان های اجتماعی متنوع هستند.

- هر جهان اجتماعی فرهنگ و تمدن مناسب خود را بوجود می آورد.

- فرهنگ ها و تمدن ها بر اساس ارزش ها و آرمان های خود متحول می شوند و مسیر های مختلفی را می پیمایند.
- برخی تمدن ها و فرهنگ ها زمان طولانی دوام می آورند و بعضی پس از مدتی از بین می روند.
- جهان های اجتماعی مختلف با یکدیگر روابط متقابلی دارند و می توانند از تجربیات یکدیگر استفاده کنند.

۱۳- مردم شناسان بر چه اساسی از جهان های متفاوت مانند غرب، اسلام، چین و هند یاد می کنند؟

مردم شناسان با اعتقاد به این امر جهان های اجتماعی، فرهنگ و تمدن مربوط به خود را به وجود می آورند و فرهنگ ها و تمدن ها بر اساس آرمان ها و ارزش های خود، تحولاتی را دنبال می کنند و جهان های اجتماعی متنوع هستند، از جهان های متفاوت مانند غرب، اسلام، چین و هند یاد می کنند.

۱۴- جهان اجتماعی نمی تواند با حفظ مسیر جهان اجتماعی دیگری را ادامه دهد. هویت

۱۵- ویژگیهای جهان اجتماعی سالم و زنده را بنویسید (جوامعی که فرهنگ های مختلفی دارند چگونه می توانند با یکدیگر تعامل داشته باشند؟)

- فعالانه با جهان اطراف خود ارتباط برقرار می کنند.
- مطابق با نیاز های خود از دستاوردهای جهان های اجتماعی دیگر بهره می برد.
- در صورت لزوم در دستاوردهای جهان های اجتماعی دیگر تغییراتی ایجاد کرده سپس از آنها استفاده می کند.

پژوهانیم و برانیم صفحه ۳۵

۱۶- در جهان غرب وظیفه جامعه شناسان چه بود؟

وظیفه جامعه شناسان مطالعه جوامع صنعتی و شهری پیشرفته (جوامع غربی) بود.

۱۷- در جهان غرب وظیفه مردم شناسان چه بود؟

مردم شناسان به مطالعه جوامع ساده و ابتدایی (جوامع غیر غربی) می پرداختند.

۱۸- جامعه شناسان غربی چه دیدگاهی در مورد جوامع غیر غربی داشتند؟

آن ها جوامع غیر غربی را جوامع ابتدایی و متعلق به گذشته بشر می پنداشتند که در دوران کودکی یعنی مراحل اولیه رشد خود باقی مانده اند.

۱۹- مهم ترین انتقاد را چه کسانی و در چه رابطه ای، به جامعه شناسان وارد کردند؟

وقتی مردم شناسان بنا به وظیفه حرفه ای خود، با فرهنگ های غیر غربی مواجه شدند، به پیچیدگی و عمق آنها و اشتباه جامعه شناسان غربی پی بردند. از این رو، یکی از مهم ترین انتقادات به خودمداری فرهنگ غرب و تصور ساده آن از سایر فرهنگ ها را مردم شناسان مطرح کردند.

نمونه سوالات درس ششم (پیامد های جهان اجتماعی)

۱- ساختن جهان اجتماعی و تداوم آن به کدام یک از ویژگی های کنش انسان وابسته است؟ آگاهی و اراده

۲- انسان ها با خود در ساختن و تداوم جامعه و فرهنگ مشارکت می کنند. کنش های

۳- نظر اگوست کنت در مورد سهم پیشینیان در ساختن جهان اجتماعی را توضیح دهید.

او معتقد است که سهم مردگان در ساختن جهان اجتماعی بیشتر از سهم زندگان است؛ یعنی سهم پیشینیان ما در ساختن جهان اجتماعی بیشتر از ماست، همچنان که سهم ما در ساختن جهان آیندگان، بیش از آنهاست.

۴- آیا ما می توانیم جهان اجتماعی که به خواست و اراده انسان شکل گرفته است را هرگونه بخواهیم بسازیم یا تغییر دهیم؟

جهان اجتماعی پس از آن که با کنش انسان ها تحقق پیدا کرد پیامدها و الزام هایی (عقاید، ارزش ها، هنجارها، قوانین و...) را به دنبال می آورد که وابسته به اراده و قرارداد تک تک افراد نیست. این پیامدها و الزام ها موقعیت جدیدی (فرصت ها و محدودیت ها) را برای کنش ها و انتخاب های بعدی ما فراهم می کند.

۵- مهم ترین تفاوت خانه سازی انسان با حیوان چیست؟

مهم ترین تفاوت خانه سازی انسان با حیوان این است که انسان پس از ساختن خانه ناچار می شود متناسب با شرایط خانه در خود و شیوه زندگی اش تغییر ایجاد کند.

- ۶- چرا زندگی انسان کوچ نشین ، یک جا نشین و شهرنشین متفاوت می شود؟
- زیرا انسان ها پس از ساختن خانه، ناچار می شوند متناسب با شرایط خانه در خود و شیوه زندگی خود تغییر ایجاد کنند.
- ۷- ما انسان ها در جهانی دیده می گشاییم که توسط پدید آمده اند . گذشتگان
- ۸- آیا ما در مقابل جهان اجتماعی که توسط گذشتگان پدید آمده است صرفاً کنشگری منفعل هستیم ؟ انسان ها به چند شکل می توانند بر جهان اجتماعی اثر بگذارند؟
- خیر - درست است که ما در جهانی متولد می شویم که باورها، ارزش ها و نمادهای آن توسط گذشتگان شکل گرفته است اما ما در برابر نتایج کنش گذشتگان صرفاً کنشگری منفعل و مجبور نیستیم بلکه می توانیم یا در جهت تداوم، گسترش و پیشرفت این جهان حرکت کنیم یا در مسیر حرکت به سوی جهان اجتماعی جدید گام برداریم.
- ۹- ساختن جهان جدید مستلزم چیست ؟ نیازمند پیدایش یا گسترش آگاهی و اراده نوین است.
- ۱۰- جهان اجتماعی از طریق اعضا پا بر جاست. مشارکت اجتماعی
- ۱۱- پیامدهای جهان اجتماعی تا چه زمانی پابرجا هستند و چه زمانی از بین می روند؟
- تا زمانی که جهان اجتماعی از طریق مشارکت اعضا پابرجا است پیامدهای آن نیز باقی است اما با تغییر جهان اجتماعی موجود و برداشته شدن الزام هایش، جهان اجتماعی جدید با پیامدها و الزامات جدید شکل می گیرد و برفعالیت اعضا تاثیر می گذارد .
- ۱۲- درها و دیوارهای یک خانه به مثابه چه چیز در جهان اجتماعی می باشند ؟ فرصت ها و محدودیت ها
- ۱۳- منظور از فرصت ها و محدودیت های جهان اجتماعی چیست؟
- منظور از فرصت، حقوقی است که جهان اجتماعی برای ما در نظر گرفته است .
- منظور از محدودیت، تکالیفی است که جهان اجتماعی برای ما در نظر گرفته است .
- ۱۴- با ذکر یک مثال نشان دهید که پدیده هایی که انسان ها به وجود می آورند برای انسان الزاماتی را ایجاد می نماید؟
- ✓ قوانین راهنمایی و رانندگی را انسان ها وضع می کنند. اجرای این مقررات برای رانندگان و عابران محدودیت هایی پدید می آورد ولی با وجود این محدودیت ها، عمل کردن به آنها فرصت رفت و آمد ایمن و سریع را نیز به دنبال دارد.
- ✓ زبان، دستور و قواعد پیچیده ای دارد. مردمی که با آن سخن می گویند، باید قواعدش را بیاموزند و در چارچوب آن حرف بزنند. آنها نمی توانند هرگونه که دلشان بخواهد صداها، حرف ها، کلمات و جملات را به کار ببرند. با این حال همین محدودیت ها، فرصت ارتباط با هم زبانان و مبادله معانی پیچیده را فراهم می آورد.
- ۱۵- فرصت و محدودیت های پدیده های اجتماعی چه رابطه ای با یکدیگر دارند؟
- این فرصت ها و محدودیت ها به یکدیگر وابسته اند و هیچ کدام بدون دیگری محقق نمی شوند. به عبارت دقیق تر، فرصت ها و محدودیت ها دو روی یک سکه اند.
- ۱۶- هر جهان اجتماعی بر اساس و خود، افق ها و ظرفیت های جدیدی برای انسان فراهم می کند و ممکن است ظرفیت ها و توانمندی های دیگر بشر را نادیده بگیرد. عقاید - ارزش ها
- ۱۷- جهان های اجتماعی مختلف را از چه طریق می توان ارزیابی کرد؟
- جوامع مختلف را می توان براساس آرمان ها و ارزش های آنها و فرصت ها و محدودیت هایی که به دنبال می آورند، ارزیابی کرد.
- ۱۸- برخورد جوامع و فرهنگ ها با ابعاد مختلف نیازهای انسان چگونه است ؟ (تاثیر فرصت ها و محدودیت های جهان اجتماعی مختلف را بر ابعاد معنوی و دنیای انسان توضیح دهید).
- برخی از جهان های اجتماعی، استعدادهای معنوی انسان را نادیده می گیرند و یا فرصت شکوفایی فطرت آدمی را فراهم نمی آورند. برخی دیگر، مانع بسط ابعاد دنیوی وجود انسان می شوند و نسبت به نیازهای مادی و دنیوی انسان بی توجه اند و با رویکرد دنیاگریز خود، از توانمندی های آدمی برای آباد کردن این جهان استفاده نمی کنند.
- ۱۹- منظور از جهان متجدد چیست؟
- غرب بعد از رنسانس یعنی غرب چهار صدسال اخیر را جهان متجدد می نامند.

- ۲۰- جهان های اجتماعی بر اساس فرهنگشان به دو نوع و تقسیم می شوند . دنیوی – معنوی
- ۲۱- فرهنگ دنیوی را فرهنگ نیز می گویند . سکولار
- ۲۲- منظور از فرهنگ دنیوی چیست ؟
- فرهنگی است که عقاید و ارزش های آن، مربوط به همین جهان است. در این فرهنگ، جهان دیگرانکار می شود و یا در محدوده منافعی که برای خواسته های بشر دارد، پذیرفته می شود. این فرهنگ همه ظرفیت ها و استعداد های انسان را در خدمت دنیا به کار می گیرد و ظرفیت ها و خواسته های معنوی انسان ها را به فراموشی می سپارد.
- ۲۳- منظور از فرهنگ معنوی چیست ؟
- فرهنگ معنوی، هستی را فراتر از طبیعت می بیند و زندگی این جهان را در سایه حیات برتر، مقدس و متعالی می گرداند. انسان در این فرهنگ از محدوده مرزهای این جهان عبور کرده، چهره ای آسمانی و ملکوتی پیدا می کند.
- ۲۴- جهان معنوی به دو نوع و تقسیم می شوند . توحیدی – اساطیری
- ۲۵- منظور از جهان توحیدی چیست ؟
- فرهنگ اسلام و انبیای الهی که تفسیری توحیدی و الهی از انسان ارائه می دهند، فرهنگ توحیدی است،
- ۲۶- منظور از جهان اساطیری چیست ؟
- این فرهنگ به خداوندگاران و قدرت های فوق طبیعی اعتقاد دارد و محصول انحراف بشر از فرهنگ توحیدی می باشد.
- ۲۷- فرهنگ اساطیری حاصل انحراف انسان از فرهنگ است . توحیدی
- ۲۸- جهان دنیوی چه تصویری از طبیعت دارد؟
- در جهان دنیوی، طبیعت هیچ گونه معنا، هدف و غایتی ندارد و صرفاً ماده خامی است که انسان می تواند به میل خود در آن دخل و تصرف کند.
- ۲۹- بهره وری های بی نظیر کنونی و بحران های زیست محیطی کنونی در دنیا نتیجه چیست؟
- نتیجه نگاه جهان دنیوی به طبیعت است.
- ۳۰- جهان اساطیری چه تصویری از طبیعت دارد؟
- جهان اساطیری طبیعت را قلمرو قدرت های فوق طبیعی و محصور رازها و افسون های آنها می بیند و با طرد دانش ابزاری متناظر با طبیعت، امکان بهره وری معقول انسان از طبیعت را دور از دسترس می سازد.
- ۳۱- منع انسان از تناول گیاهان و حیوانات، نشانه چیست ؟
- از جمله محدودیت هایی است که نگاه جهان اساطیری به طبیعت ایجاد کرده است.
- ۳۲- نگاه جهان توحیدی به طبیعت چگونه است؟
- در جهان توحیدی، طبیعت موجودی زنده و آیت و نشانه خداوند حکیم و به خواست او مسخر انسان است و انسان خلیفه الهی و مسئول عمران و آبادانی طبیعت است. تصرفات انسان در طبیعت مقید به اراده حکیمانه الهی است.
- ۳۳- یکی از متفکرانی که درباره ویژگی های جهان متجدد اندیشیده است را نام ببرید . ماکس وبر جامعه شناس آلمانی
- ۳۴- فرصت ها و محدودیت های جهان متجدد را از دیدگاه وبر نام ببرید .
- رویکرد دنیوی و این جهانی
 - کنش عقلانی معطوف به هدف
 - بسط و توسعه عقلانیت ابزاری
 - قفس آهنین
 - افسون زدایی
 - زوال عقلانیت ذاتی
- ۳۵- جهان متجدد رویکردی دارد. دنیوی (این جهانی)

- ۳۶- منظور ماکس وبر از « رویکرد دنیوی و این جهانی » جهان متجدد چیست؟
یعنی جهان متجدد در جهت برخورداری از زندگی دنیوی و تسلط انسان بر این عالم گام بر می دارد.
- ۳۷- منظور ماکس وبر از « کنش عقلانی معطوف به هدف » چیست؟
یعنی انسان ها به اهداف دنیوی توجه می کنند و برای رسیدن به این اهداف از علوم تجربی استفاده می نمایند.
- ۳۸- فرهنگ جدید غرب برای دستیابی به اهداف دنیوی خود از استفاده می کند. علوم تجربی
- ۳۹- منظور ماکس وبر از « گسترش عقلانیت ابزاری » چیست؟
علوم تجربی و فناوری حاصل از آن به انسان ها قدرت پیش بینی و پیشگیری از حوادث و مسائل طبیعی و مسلط شدن بر آن ها را می دهد. (بیماری، زلزله، سیل و ...)
- ۴۰- منظور ماکس وبر از « قفس آهنین » چیست؟
کنش هایی که اهداف دنیوی را به وسیله علوم تجربی دنبال می کنند به شدت رواج می یابد و عرصه بر سایر کنش های عاطفی و اخلاقی تنگ می کند و انسان به تدریج اسیر نظام پیچیده ای می شود که مثل قفس آهنین همه ابعاد وجود آنان را احاطه می کند و فرصت رهایی از این قفس خود ساخته را از آن ها می گیرد. (از دست رفتن اراده و آزادی)
- ۴۱- قفس آهنین موجب از دست رفتن کدام یک از ویژگی های کنش می شود؟ اراده و آزادی
- ۴۲- منظور ماکس وبر از « افسون زدایی » چیست؟
در جهان متجدد عناصر معنوی و مقدس طرد می شوند و جهان را صرفا مواد و موجودات خامی می داند که همه در اختیار و کنترل انسان هستند و توسط او به کار گرفته، دگرگون شده و به مصرف می رسند.
- ۴۳- منظور ماکس وبر از « زوال عقلانیت ذاتی » چیست؟
جهان متجدد فقط علمی را که باروش های تجربی به دست می آیند را علم می داند و علمی را که از روش های عقلانی و وحیانی (فراتجربی) استفاده می کنند را علم نمی شناسد و به همین دلیل توان داوری درباره ارزش ها و آرمان ها را از دست می دهد و این امر را به تمایلات افراد و گروه ها می سپارد.
- ۴۴- جهان متجدد فقط علمی را که با روش بدست می آید را علم می داند. تجربی
- ۴۵- منظور از روش های فراتجربی چیست؟ روش های غیر تجربی مانند عقل و وحی
- ۴۶- در جهان متجدد داوری درباره ارزش ها و آرمان ها چگونه انجام می شود؟
جهان متجدد به دلیل محدود کردن علم به علوم تجربی توان داوری درباره ارزش ها و آرمان ها را از دست می دهد و این امر را به تمایلات افراد و گروه ها می سپارد.

پروائیم و برانیم صفحه ۳۶

- ۴۷- تار عنکبوت محکم ترین ماده زیستی است که تاکنون شناخته شده، پس چرا خداوند خانه عنکبوت را سست ترین خانه ها توصیف می کند؟
زیرا عنکبوت را نه از گرمای خورشید محافظت می کند و نه از سرمای زمستان. سایه کافی ایجاد نمی کند و در برابر باران، تند باد و خطر مهاجمان قادر به محافظت از او نیست. این خانه از دوستی و مهربانی نیز تهی است؛ در برخی عنکبوت ها جنس ماده، جنس نر را می کشد. در برخی حالت ها عنکبوت ماده بی رحمانه بچه های خود را می خورد. وقتی بچه عنکبوت ها از تخم بیرون می آیند، خود را در یک مکان بسیار شلوغ، داخل کیسه تخم می بینند. این خواهرها و برادرها به خاطر غذا یا فضا با هم درگیر می شوند و یکدیگر را می کشند.
- ۴۸- خدا زندگی انسان هایی را که غیر خدا را به دوستی و سرپرستی می گیرند، به چه تشبیه کرده است؟
آن ها را همچون کسانی می داند که به خانه سستی، همچون خانه عنکبوت پناه برده اند.

نمونه سوالات درس هفتم (ارزیابی جهان‌های اجتماعی)

- ۱- مردمی که در یک جهان اجتماعی زندگی می‌کنند و مشترکی دارند.
اهداف - ارزش‌ها
- ۲- راهنمای کنش اعضای جهان اجتماعی می‌باشد.
ارزش‌ها
- ۳- چه زمانی ارزش‌ها به واقعیت تبدیل می‌شوند؟
وقتی مردم مطابق ارزش‌ها عمل کنند.
- ۴- آرمان اجتماعی را تعریف کنید .
- اهداف و ارزش‌های مشترکی که اعضای یک جهان اجتماعی خواهان رسیدن به آنها هستند.
آرمان اجتماعی در واقع تصور اعضای جهان اجتماعی از وضعیت مطلوب فرهنگ، سیاست، خانواده و ... است.
- ۵- اهدافی که انسان‌ها در زندگی خود دنبال می‌کنند به چند دسته تقسیم می‌شوند ؟ برای هر کدام مثال بزنید.
 - اهداف کوتاه مدت مانند انجام تکالیف روزانه
 - اهداف میان مدت مانند قبول شدن و رفتن به کلاس بالاتر
 - اهداف بلند مدت مانند رسیدن به سعادت اخروی
- ۶- آرمان‌های جهان اجتماعی در متبلور می‌شوند.
ارزش‌ها
- ۷- منظور از قلمرو واقعی جهان اجتماعی چیست؟
ارزش‌هایی که مردم به آن عمل می‌کنند.
- ۸- منظور از قلمرو آرمانی جهان اجتماعی چیست؟
ارزش‌هایی که مردم یک جامعه از آن جانبداری می‌کنند و رعایت آن را لازم می‌دانند اما در عمل ممکن است آنها را نادیده بگیرند.
- ۹- مرز میان قلمرو آرمانی و قلمرو واقعی جهان اجتماعی بر اساس چه چیزی تغییر می‌کنند؟
با عمل مردم
- ۱۰- چه زمان قلمرو واقعی از آرمان‌ها فاصله می‌گیرند؟
زمانی که مردم به ارزش‌هایی که رعایت آنها را لازم می‌دانند عمل نکنند.
- ۱۱- چه زمانی قلمرو آرمانی وارد قلمرو واقعی جهان اجتماعی می‌شود؟
زمانی که مردم مطابق ارزش‌ها عمل کنند.
- ۱۲- برنامه‌ریزان فرهنگی از طریق زمینه ورود فرهنگ آرمانی را فرهنگ واقعی فراهم می‌کنند.
تعلیم و تربیت
- ۱۳- واقعیت‌های هر جهان اجتماعی را در پرتو می‌توان ارزیابی کرد .
آرمان‌ها
- ۱۴- از مهمترین آرمان‌ها و ارزش‌های تاریخ بشریت و جهان اسلام را نام ببرید .
عمل به حق و پرهیز از باطل

۱۵- منظور از قلمرو حق چیست؟

بخش هایی از جهان اجتماعی که از لحاظ علمی صحیح باشد و مطابق فطرت انسان باشد.

۱۶- منظور از قلمرو باطل چیست ؟

بخش هایی از جهان اجتماعی که از نظر علمی قابل دفاع نباشد و براساس خرافات شکل گرفته باشد.

۱۷- برای عقاید و ارزش های حق و باطل مثال بزنید.

حق مانند اعتقاد به توحید - وفای به عهد - راست گویی و

باطل مانند نژاد پرستی - بی عدالتی - شرک و ...

۱۸- حق و باطل بودن هر لایه از جهان اجتماعی با با همان لایه شناخته می شود.

علم متناسب

۱۹- داوری در مورد تکنیک ها و روش های اجرایی مانند روش درمان یک بیماری از طریق علوم صورت می گیرد.

تجربی

۲۰- داوری در مورد شناخت عقاید و ارزش ها با چه ابزاری انجام می گردد؟

عقل و وحی

۲۱- چه جوامعی نمی توانند از حق و باطل بودن عقاید و ارزش ها سخن بگویند؟

جوامعی که علم را به دانش تجربی محدود کنند و عقل و وحی را به عنوان روش علمی معتبر ندانند.

۲۲- جوامعی که علم را به علوم تجربی محدود می کنند چه نظری در مورد عقاید و ارزش های اجتماعی دارند؟

آن ها معتقدند که عقاید و ارزش های اجتماعی پدیده هایی هستند که صرفا در قلمرو آرمانی یا واقعی جوامع انسانی بوجود

می آیند. فقط می توان بودن و نبودن ارزش ها و پیامد های اجتماعی و تاریخی آنها را شناخت و راهی برای داوری در مورد

درست و غلط بودن آنها وجود ندارد.

۲۳- علوم اجتماعی چه زمانی می تواند درباره حق و باطل بودن آرمان های اجتماعی داوری کنند؟

علم را به علوم تجربی محدود نکند.

۲۴- آیا پدیده های آرمانی و واقعی در همه جوامع و در همه زمان ها ثابت است؟

خیر - زیرا آرمانی یا واقعی بودن پدیده های اجتماعی به نگاه و عمل افراد جامعه بستگی دارد.

۲۵- چرا حق و باطل بودن عقاید و ارزش ها در جوامع مختلف و در طول زمان تغییر نمی کنند؟

زیرا حق و باطل بودن عقاید و ارزش ها و هنجارها و کنش ها براساس آگاهی و جهل و توجه و بی توجهی مردم جوامع مختلف

نسبت به آنها تعیین نمی شود.

۲۶- جوامع مختلف چگونه می توانند ارزش های حقیقی را به قلمرو آرمانی و واقعی خود وارد نمایند؟

جوامع با ایمان به ارزش های حق آن ها را وارد قلمرو آرمانی خود می کنند.

جوامع با عمل کردن به ارزش های حق آن ها را وارد قلمرو واقعی خود می کنند.

۲۷- جوامع چه زمانی از حق فاصله گرفته به سمت باطل گام برمی دارند؟

زمانی که حقایق را نشناسند. به حق ایمان نیاورند، مطابق حق عمل نکنند. ایمان خود را به حقایق از دست بدهند.

۲۸- منظور از این جمله چیست؟ «حقایق هر چند خود ثابت اند ولی از جهت قرار گرفتن در قلمرو آرمانی و واقعی تغییر پذیرند.»

جهان های اجتماعی می توانند برمدار حق با باطل بچرخند اما حق و باطل بر مدار بینش و گرایش آنها دچار تغییر نمی شود.

درس نهم - باز تولید هویت اجتماعی

۱- مشارکت در فعالیت های گروهی و جمعی در حیوانات و انسان را با یکدیگر مقایسه کنید.

حیوانات به صورت غریزی فعالیت های گروهی و جمعی خود را انجام می دهند ؛ اما انسان بر خلاف حیوانات دیگر ، به صورت غریزی نمی داند که در جهان اجتماعی چه موقعیتی دارند و حقوق و تکالیف آنها چیست . بلکه در جریان جامعه پذیری با موقعیت ، حقوق و تکالیف خود آشنا می شود و آماده مشارکت در فعالیتهای جمعی و گروهی می گردد.

۲ - مراحل شکل گیری هویت اجتماعی افراد را در جهان اجتماعی توضیح دهید.

مراحل شکل گیری هویت اجتماعی افراد در جهان اجتماعی عبارتند از:

۱ - بخشی از هویت اجتماعی افراد پس از تولد توسط جهان اجتماعی تعیین می گردد ؛ یعنی جهان اجتماعی فرد را به عنوان یکی از اعضای خود به رسمیت می شناسد و ویژگی هایی را متناسب با موقعیتی که در آن قرار دارد برایش در نظر می گیرد.

۲ - بخشی از هویت اجتماعی افراد از طریق مشارکت در جهان اجتماعی شکل می گیرد ؛ یعنی فرد در جریان جامعه پذیری ، شیوه زندگی را می آموزد و به تدریج با موقعیت اجتماعی ، حقوق و تکالیفی که به عهده دارد آشنا می شود.

۳ - چرا جهان اجتماعی عقاید و ارزش های خود را به افراد آموزش می دهد ؟

هر جهان اجتماعی برای بقا و دوام خود باید: اعتقادات ، ارزشها و شیوه های زندگی خود را به افراد آموزش دهد.

۴ - فرد از طریق که در می بیند ، اولین و مهمترین آشنایی ها را با جهانی که در آن متولد

شده است ، پیدا می کند. آموزش های اساسی و ماندگاری - خانواده

۵ - عوامل آشنایی فرد با جهان اجتماعی خود را نام ببرید.

۱ - خانواده ۲ - مدرسه ۳ - گروه های هم بازی ۴ - مجلس علمی و مذهبی ۵ - رسانه های جمعی

۶ - جامعه پذیری را تعریف کنید.

به فرایند آماده سازی تدریجی افراد برای مشارکت در زندگی اجتماعی و شکل گیری هویت اجتماعی آنان « جامعه پذیری » می گویند.

۷ - آیا فرآیند جامعه پذیری همیشه با موفقیت انجام میشود؟ چرا؟

فرایند جامعه پذیری همیشه به طور کامل و با موفقیت انجام نمی شود زیرا: انسان ها دارای اختیار هستند و ممکن است مخالف عقاید و تکالیفی که سازمان ها و نهادهای مختلف جامعه برای آنها در نظر گرفته است عمل نمایند.

۸ - « کژروی اجتماعی » را تعریف کنید.

به کنش هایی که بر خلاف عقاید ، ارزش ها و هنجار های جامعه هستند « کژروی اجتماعی » می گویند.

۹ - جوامع برای پیشگیری و کنترل کژروی اجتماعی از چه روش هایی استفاده می کنند؟

۱ - تبیلغ واقناع ۲ - تشویق و پاداش ۳ - تنبیه و مجازات

۱۰ - هر جهان اجتماعی می کوشد تا از طریق ، عقاید و ارزش های خود را به گونه ای ترویج کند که افراد برای پذیرش آنها شوند. آموزش - قانع

۱۱ - اقناع چیست ؟ اقناع روشی است که به وسیله آن فرهنگ در افراد درونی می شود.

۱۲ - چه فرهنگ هایی از قدرت اقناع بیشتری برخوردارند؟

فرهنگ هایی از قدرت اقناع بیشتری دارند که: ۱ - ظرفیت منطقی و عقلانی بیشتری دارند. ۲ - با فطرت انسان سازگارترند.

۱۳- علت هر یک از موارد الف) تشویق و پاداش ب) کنترل اجتماعی ج) درونی شدن فرهنگ د) تنبیه و مجازات چیست؟

الف) عمل کردن مطابق فرهنگ جهان اجتماعی ب) کثروی های اجتماعی

ج) اقناع د) عمل نکردن مطابق فرهنگ جهان اجتماعی

۱۴- تشویق و تنبیه به چند شکل انجام میشود؟ کدام یک از اشکال تشویق و تنبیه آثار عمیق تری دارند؟

تشویق و تنبیه به دو شکل انجام میشود: الف) تشویق و تنبیه رسمی ب) تشویق و تنبیه غیر رسمی
شیوه غیررسمی تشویق و تنبیه آثار و نتایج عمیق تری دارد.

۱۵- شیوه رسمی و غیر رسمی تشویق و تنبیه توسط چه کسانی انجام میشود؟

شیوه رسمی توسط سازمان ها و موسسات اجتماعی مانند ادارات، پلیس و زندان صورت می گیرد. شیوه غیر رسمی توسط خانواده، همسالان یا عموم مردم انجام می گیرد.

۱۶- کنترل اجتماعی را تعریف کنید.

به مجموعه اقداماتی که برای پذیرش فرهنگ و منطبق کردن افراد با انتظارات جامعه انجام می شود «کنترل اجتماعی» می گویند.

۱۷- جهان اجتماعی که به روش های مناسبی برای کنترل اجتماعی ندارد با چه مشکلاتی مواجه می شود؟

- ۱- در معرض آسیب های بیشتری قرار می گیرد . ۲- باز تولیدش با مشکل مواجه میشود. ۳- دوام و بقای آن تهدید میشود.
- ۱۸- در جهان اسلام دو عامل که در فرآیند جامعه پذیری و کنترل اجتماعی نقش دارند را بنویسید.

الف) امر به معروف ب) نهی از منکر

۱۹- آثار و نتایج و روش های امر به معروف و نهی از منکر را بنویسید.

آثار و نتایج: ۱- فردی ۲- اجتماعی ۳- معنوی ۴- دنیوی // روش ها: ۱- تبلیغی ۲- تشویقی ۳- تنبیهی

۲۰- امر به معروف و نهی از منکر به عهده چه کسانی است؟

انجام برخی از سطوح امر به معروف و نهی از منکر به عهده همه افراد است و برخی از سطوح آن وظیفه سازمان های رسمی و حکومتی می باشد.

درس دهم - تغییرات هویت اجتماعی

۱- موقعیت اجتماعی را تعریف کنید و بنویسید چه تاثیری در شناخت افراد دارد.

موقعیت اجتماعی عبارت است از: جایگاهی که فرد در جامعه یا در گروه اجتماعی دارد. ما با شناخت موقعیت اجتماعی فرد درباره او اطلاعاتی به دست می آوریم. مانند: اینکه فرد با چه کسانی در ارتباط است؟ چه انتظاراتی باید از او داشته باشیم؟ (تکالیف) چگونه باید با او رفتار کنیم؟ (حقوق)

۲- کسب هویت اجتماعی جدید با تغییر در..... افراد همراه است. موقعیت اجتماعی

۳- افراد چگونه هویت انتسابی و اکتسابی خود را کسب می کنند؟

افراد در بدو تولد هویت اجتماعی انتسابی خود را به صورت انفعالی در محیط خانواده و... می پذیرند. سپس با گذر زمان به گونه ای فعال با محیط اجتماعی برخورد کرده هویت اکتسابی خود را به دست می آورند و متناسب با هویت اجتماعی جدید از موقعیت اجتماعی جدیدی برخوردار می شوند.

۵ - تحرک اجتماعی را تعریف کنید.

تحرک اجتماعی عبارت است از : جابه جایی افراد از یک موقعیت اجتماعی به موقعیت اجتماعی دیگر.

۶ - انواع تحرک اجتماعی را نام برده برای هر یک مثال بزنید.

تحرک اجتماعی صعودی عبارت است از : جا به جایی افراد از یک موقعیت اجتماعی به موقعیت اجتماعی بالاتر. مثال : کارمند یک اداره مدیر می شود.

تحرک اجتماعی نزولی عبارت است از : جا به جایی افراد از یک موقعیت اجتماعی به موقعیت اجتماعی پایین تر. مثال : فردی از مدیریت عزل و به عنوان یک کارمند ساده به کار خود ادامه می دهد.

تحرک اجتماعی افقی : جابه جایی افراد از یک موقعیت اجتماعی به موقعیت اجتماعی مشابه. مثال : فردی از یک بخش اداره به بخش دیگر منتقل می شود.

۷ - در مورد رتبه بندی مشاغل در کشورهای مختلف توضیح دهید.

در همه کشورها رتبه بندی مشاغل وجود دارد ولی رتبه بندی در کشورهای مختلف یکسان نیست و برخی مشاغل در بعضی کشورها از اهمیت بیشتری برخوردارند و بالعکس. مثلاً : در برخی کشورها پزشکی از مشاغل دیگر از رتبه بالاتری برخوردار است.

۸ - موقعیت اجتماعی افراد تابع چه عواملی می باشد؟

موقعیت اجتماعی افراد صرفاً تابع مشاغل آنها نیست و به عواملی زیر نیز بستگی دارد:

۱- علم ۲- دین ۳- تقوا ۴- هنر ۵- احترام ۶- ثروت ۷- شهرت ۸- زیبایی و...

۹ - تحرک اجتماعی درون نسلی و میان نسلی را همراه با بیان مثال یکدیگر مقایسه کنید.

تحرک اجتماعی درون نسلی : تحرک اجتماعی یک فرد در طول زندگی خودش در نظر گرفته میشود. مثال : یک کاسب جز مالک یک فروشگاه زنجیره ای می شود.

تحرک اجتماعی میان نسلی : تحرک اجتماعی فرد نسبت به والدینش در نظر گرفته می شود. مثال : فرزند یک کارگر استاد دانشگاه می شود.

۱۰ - فرصت اجتماعی را تعریف کنید.

فرصت اجتماعی عبارت است از : امکانی که جامعه برای تحرک اجتماعی صعودی و کسب هویت جدید برای افراد ایجاد میکند.

۱۱ - آیا فرصت هایی که افراد یک جامعه برای تحرک اجتماعی و کسب هویت های اجتماعی جدید دارند یکسان است؟

اعضای جهان اجتماعی نمی توانند هر نوع هویت اجتماعی را کسب کنند زیرا : هر جامعه ای به تناسب عقاید و ارزش هایی که دارد برخی تغییرات هویتی و تحرک های اجتماعی را تشویق و برخی دیگر را منع می کنند.

۱۲ - هریک از جهان های اجتماعی زیر برای چه کسانی فرصت تحرک اجتماعی را فراهم می کنند ؟

الف) جامعه نژادپرست (صرفاً برای یک نژاد خاص) ب) جامعه سرمایه داری (برای کسانی که منابع ثروت را در اختیار دارند)

۱۳ - در جهان سکولار و جهان دینی و معنوی چه هویت هایی برای افراد به رسمیت شناخته نمی شوند؟

در جهان سکولار هویت دینی و معنوی افراد نمی تواند ظهور و بروز اجتماعی داشته باشد و فعالیت هایی که هویت دینی افراد را آشکار کند، منع می شوند. در یک جهان دینی و معنوی نیز ، هویت هایی که ابعاد متعالی و الهی انسان را نفی کنند ، به رسمیت شناخته نمی شوند.

۱۴ - تغییرات هویتی افراد به چند شکل انجام می شود ؟

تغییرات هویتی افراد در جامعه به دو شکل انجام می شود:

۱- در چارچوب عقاید و ارزش های و فرهنگ پذیرفته شده جامعه که این نوع تغییرات مورد تشویق و تایید جامعه قرار می گیرد.

۲- خارج از چارچوب عقاید و ارزش ها و فرهنگ جامعه که این نوع تغییرات به تعارض فرهنگی در جامعه منجر می شود.

۱۵ - چه زمانی تغییرات هویتی مورد تایید و تشویق جامعه قرار می گیرد؟

زمانی که تغییرات هویتی در چارچوب عقاید و ارزش های اساسی جامعه باشد.

۱۶ - چه زمانی تغییرات هویتی افراد به تعارض فرهنگی منجر می شود؟ (تعارض فرهنگی چیست؟)

اگر تغییرات هویتی افراد خارج از مرزهای مورد قبول جهان اجتماعی رخ دهد و شیوه هایی از زندگی را که با عقاید و

ارزش ها در تقابل هستند به دنبال بیاورد تعارض فرهنگی ایجاد می شود.

۱۷ - پیامد تعارض فرهنگی چیست؟

پیامد تعارض فرهنگی عبارت است از : اضطراب ها و نگرانی های اجتماعی فراوان در جامعه.

۱۸ - علل تعارض فرهنگی را نام برده و در مورد آنها توضیح دهید.

* علل درونی : این علل به نوآوری و فعالیت های اعضای جهان اجتماعی مربوط می شود.

* علل بیرونی : این علل به دلیل تاثیرپذیری از جهان های اجتماعی دیگر است.

درس یازدهم - تحولات هویتی جهان اجتماعی (علل درونی)

۱- هویت بخشی از هویت افراد است که با عضویت شکل می گیرد. اجتماعی - گروهی

۲- جهان اجتماعی هویتی دارد که از آن به « » یاد می شود. هویت فرهنگی جهان اجتماعی

۳- هویت فرهنگی جهان اجتماعی چگونه پدید می آید؟

هویت فرهنگی جهان اجتماعی با پذیرش عقاید و ارزش های مشترک از سوی افراد جامعه و به رسمیت شناختن آنها شکل می گیرد.

۴- هویت فرهنگی جهان اجتماعی را با هویت اجتماعی افراد مقایسه کنید.

الف) هویت فرهنگی جامعه گسترده تر از هویت اجتماعی افراد است.

ب) هویت اجتماعی افراد در پرتو فرهنگی جامعه شکل می گیرد.

۵ - آیا هویت فرهنگی جهان اجتماعی به هر نوع هویت اجتماعی افراد اجازه رشد و شکل گیری می دهد، مثال بزنید.

هویت فرهنگی جهان اجتماعی به آن دسته از هویت اجتماعی افراد فرصت شکل گیری می دهد که با عقاید و ارزش های آن

متناسب و سازگار باشد. مثال : در ایران زنان می توانند با رعایت پوشش اسلامی در مسابقات ورزشی شرکت کنند.

۶ - هویت فرهنگی جهان اجتماعی تا چه زمانی دوام می آورد و چه زمانی از بین می رود ؟

* هویت فرهنگی جهان اجتماعی تا زمانی دوام می آورد که عقاید و ارزش هایش مورد پذیرش اعضای جهان اجتماعی باشد.

۷- هویت فرهنگی جهان اجتماعی چه زمانی با چالش مواجه می شود و از بین می رود ؟

زمانی که که عقاید و ارزش هایش اهمیت و اعتبار خود را در نزد اعضای جهان اجتماعی از دست بدهد.

۸- با ذکر مثال توضیح دهید که آیا هویت فرهنگی جامعه و هویت اجتماعی افراد می توانند از یکدیگر مستقل باشند ؟

هویت فرهنگی جامعه و هویت اجتماعی افراد آن جامعه نمی توانند مستقل از یک دیگر وجود داشته باشند.

مثلاً نهاد خانواده دارای یک هویت فرهنگی است که آنرا از هویت فرهنگی جهان اجتماعی اش می گیرد از سوی دیگر بخشی از هویت اجتماعی افراد خانواده بر اساس هویت فرهنگی خانواده (عقاید و ارزش های و هنجار های مشترک) شکل می گیرد. لذا می توان گفت که این هویت فرهنگی جهان اجتماعی است که هویت اجتماعی افراد را شکل می بخشد.

۹- تحول فرهنگی به چه معناست؟

به تغییراتی که مربوط به لایه های عمیق جهان اجتماعی است و جهان اجتماعی را به جهان اجتماعی دیگری تبدیل می کند و موجب تحول هویت جهان اجتماعی می شود تحول فرهنگی می گویند.

۱۰- تزلزل فرهنگی را توضیح دهید.

اگر تعارض فرهنگی (شیوه زندگی ناسازگار با عقاید و ارزش ها) ادامه یابد و جهان اجتماعی نتواند کنش های اجتماعی را بر اساس فرهنگ خود سامان دهد و عقاید و ارزش هایی که هویت فرهنگی جهان اجتماعی را می سازد مورد تردید قرار بگیرند و استقرار خود را در جامعه از دست بدهند تزلزل فرهنگی رخ می دهد.

۱۱- آیا هر نوع تعارض فرهنگی به تزلزل فرهنگی منجر می شود ؟

هر تعارض فرهنگی به تزلزل فرهنگی منجر نمی شود زیرا : گاهی می توان با کنترل و مدیریت از ادامه تعارض فرهنگی جلوگیری کرد و هنجار ها و رفتار ها به سمت عقاید و ارزش های مورد قبول جامعه سوق داد و مانع از ایجاد تزلزل فرهنگی شد.

۱۲- اگر ناسازگاری در سطح رفتارها و هنجارها به سطوح عمیق تر یعنی عقاید و ارزش ها کشیده شود به وجود می آید. تزلزل فرهنگی

۱۳- تزلزل فرهنگی و بحران هویت چه نسبتی با یکدیگر دارند؟ (چرا تزلزل فرهنگی با بحران هویت همراه است؟)

تزلزل فرهنگی می تواند باعث ایجاد بحران هویت گردد زیرا : بحران هویت زمانی بوجود می آید که جهان اجتماعی توان حفظ و دفاع از ارزش های اجتماعی خود را نداشته باشد.

۱۴- چرا بحران هویت باعث تحول هویت فرهنگی جهان اجتماعی می گردد ؟

بحران هویت راه را برای تحول هویت فرهنگی جهان اجتماعی باز می کند . در آن صورت تغییرات اجتماعی در یک جهان اجتماعی واحد اتفاق نمی افتد بلکه جهان اجتماعی را به جهان اجتماعی دیگری تبدیل می کند و موجب ایجاد تحولات فرهنگی می گردد.

۱۵- انواع تحولات فرهنگی را نام ببرید.

۱- تحولات فرهنگی مثبت ۲- تحولات فرهنگی منفی

۱۶- منظور از تحول فرهنگی مثبت چیست ؟ مثال بزنید.

اگر فرهنگی که دچار تزلزل و بحران و تحول شده فرهنگی باطل باشد و به سمت فرهنگ حق تغییر جهت دهد تحول فرهنگی مثبت رخ می دهد . مانند تبدیل جامعه از اموی به نبوی.

۱۷- منظور از تحول فرهنگی منفی چیست ؟ مثال بزنید.

اگر فرهنگی که دچار تزلزل ، بحران و تحول شده است فرهنگ حق باشد و به سمت فرهنگ باطل تغییر جهت دهد تحول فرهنگی منفی رخ می دهد .مانند تبدیل جامعه نبوی به اموی.

۱۸- علل ایجاد تحولات فرهنگی را بنویسید.

۱- تحولات درونی ۲- تحولات بیرونی (تاثیر پذیری یک فرهنگ از فرهنگ های دیگر)

۱۹- علل درونی تحولات فرهنگی را بنویسید.

۱- نو آوری ها و ابداعات مثبت و منفی افراد جهان اجتماعی

۲- کاستی ها و بن بست های موجود در هویت فرهنگی جهان اجتماعی

۲۰- پیامد بن بست ها و کاستی های درونی در یک جهان اجتماعی چیست ؟ کهولت و مرگ جهان اجتماعی

۲۱- چه زمانی یک فرهنگ و جهان اجتماعی با مرگ مواجه می شود؟

مرگ جهان اجتماعی زمانی رخ می دهد که: جهان اجتماعی با کاستی و بن بست های درونی روبرو باشد و با به کارگیری تمام ظرفیت های خود نتواند به نیاز های طبیعی ، جسمی ، فطری و معنوی انسا نها پاسخ دهد.

۲۲- فرهنگی که توان پاسخ گویی به نیاز های معنوی و روحی افراد را نداشته باشد با چه مشکلاتی مواجه می شود؟

۱- پوچ انگاری ۲- از دست دادن نشاط زندگی ۳- یأس و ناامیدی ۴- خودکشی

۲۳- کاستی و خلأ معنوی چه تأثیری بر اندیشمندان و متفکران اجتماعی داشته است؟

الف) باز اندیشی درباره بنیان های عقیدتی و ارزشی جهان اجتماعی.

ب) تشویق جهان اجتماعی برای عبور از مرزهای هویت فرهنگی خود.

۲۴- نمودار زیر را تکمیل کنید.

الف) تعارض فرهنگی ب) بحران هویت ج) جهان اجتماعی ۲

درس دوازدهم - تحولات جهان اجتماعی (علل بیرونی)

۱- اشکال مختلف روابط جهان های اجتماعی با یکدیگر را بنویسید.

الف) ارتباط در محدوده هنجار ها و نمادها و شیوه های زندگی ب) ارتباط در سطح عقاید و ارزش ها

۲- پیامد ارتباط جهان های اجتماعی با یکدیگر را بنویسید.

الف) گسترش و پیشرفت جهان اجتماعی ب) ایجاد تحولات هویتی

۳- تعامل جهان های اجتماعی چه زمانی به گسترش و پیشرفت یک جهان اجتماعی منجر می شود ؟

زمانی که جهان های اجتماعی در تعامل و داد و ستد با یکدیگر عقاید ، ارزش ها و آرمانهای خود را حفظ کنند و در محدود نمادها و هنجار ها و شیوه های زندگی عناصری را از جهان اجتماعی دیگر اخذ کنند در صورت لزوم تغییراتی در آنها به وجود آورند.

۴ - چه زمانی جهان اجتماعی در تعامل با جهان دیگر دچار تحولات هویتی می گردد؟

زمانی که جهان اجتماعی در تعامل با جهان دیگر بر عقاید و ارزش های خود پافشاری نکند و داد و ستد فرهنگی به لایه های عمیق سرایت کند و به مرور زمان به عقاید و ارزش های خود پشت کنند.

۵ - چرا اسلام در برخورد با فرهنگ های دیگر دچار تحولات هویتی نشد؟

زیرا هویت فرهنگی (عقاید و ارزش ها) خود را حفظ کرد و فقط عناصر سازگار با هویت خود را از آنها گرفت و در مواردی آنها را بازسازی نمود.

۶ - چرا اسلام در برخورد با فرهنگ یونان و روم دچار تحولات هویتی نشد؟

زیرا: ۱- اسلام به دلیل اهمیتی که به عقلانیت می داد فقط عناصر عقلی این دو فرهنگ را اخذ کرد.

۲- عناصر اساطیری و مشرکانه این دو فرهنگ را اخذ نکرد.

۳- متناسب با هستی شناختی توحیدی خود در دانش آنها دخل و تصرف کرد.

۷ - چرا فرهنگ های دیگر مانند مصر و ایران در مواجهه با فرهنگ اسلام دچار تحولات هویتی شده و به اسلام ملحق شدند ؟

زیرا آنها به عقاید و ارزش های خود پشت کردند و عقاید و ارزش های توحیدی اسلام را پذیرفتند.

۸ - آیا ممکن است که یک جهان اجتماعی در برخورد با جهان اجتماعی دیگر بدون ملحق شدن به آن دچار تحولات هویتی گردد؟ مثال بزنید.

بله - برای مثال جهان غرب طی جنگ های صلیبی و در رویارویی با فرهنگ اسلامی برخی از عناصر فرهنگ اسلامی را پذیرفت و دچار تحولات هویتی شد بدون اینکه به جهان اسلام ملحق شود.

۹ - سیر تحولات هویتی جهان غرب را بنویسید .

جهان غرب دو بار تحولات هویتی پیدا کرد یکبار طی جنگ های صلیبی و رویارویی با فرهنگ اسلامی با پذیرش برخی عناصر آن بدون اینکه به جهان اسلام ملحق شود تحولات هویتی پیدا کرد. بار دیگر با عبور از عقاید و ارزشهای مسیحیت قرون وسطی به عقاید و ارزش های دنیوی و سکولار روی آورد و هویت جدیدی پیدا کرد.

۱۰ - خود باختگی فرهنگی را تعریف کنید.

اگر افراد یک جهان اجتماعی مبهوت و مقهور جهان اجتماعی دیگر شوند و حالت فعال و خلاق خود را انتخاب عناصر فرهنگی از دست بدهند و بدون تحقیق و گزینش و به صورت تقلیدی عمل نمایند به خود باختگی فرهنگی دچار می شوند.

۱۱ - پیامد های خود باختگی فرهنگی را بنویسید.

۱- نمی تواند فرهنگ گذشته خود را تداوم بخشد.

۲- نمی تواند فرهنگ خود را گسترش دهد.

۳- نمی تواند فرهنگ خود را رها کند و به جهانی که مبهوت آن شده ملحق شود (از اینجا رانده و از آنجا مانده میشود)

۱۲ - چرا جهان اجتماعی خود باخته ، نه امکان تداوم و گسترش و نه امکان رها کردن فرهنگ گذشته خود را دارد ؟

چون به روش تقلیدی عمل می کند و ارتباطش را با فرهنگ و تاریخ خود از دست می دهد.

۱۳ - علت خود باختگی فرهنگی جوامع غیر غربی در رویا رویی با جهان غرب چه بود؟

مرعوب قدرت اقتصادی و سیاسی برتر آن ها شدن.

۱۴ - غرب زدگی را تعریف کنید.

به خود باختگی جوامع غیر غربی در برابر جهان غرب ، غرب زدگی می گویند.

۱۵ - « از خودبیگانگی » و « از خودبیگانگی فرهنگی » را تعریف کنید.

به بیگانه شدن انسان از خودش « خود بیگانگی » می گویند. به از خود بیگانگی جهان اجتماعی از خودبیگانگی فرهنگی گویند.

۱۶ - انواع از خود بیگانگی فرهنگی را نام ببرید.

۱- از خود بیگانگی تاریخی ۲ از خود بیگانگی حقیقی (فطری)

۱۷ - منظور از خود بیگانگی تاریخی چیست؟

از خودبیگانگی تاریخی یعنی جهان اجتماعی خود باخته در مواجهه با فرهنگ دیگر فرهنگ تاریخی و هویت خود را از یاد می برد

یعنی واقعیت ها و آرمان های خود را فراموش می کند. مانند جوامع غرب زده

۱۸ - از خود بیگانگی فطری چه زمانی بوجود می آید؟

زمانی که عقاید و ارزش های جهان اجتماعی به گونه ای است که مانع آشنایی اعضای آن با حقیقت انسان و جهان می شود یعنی

واقعیت ها و آرمان هایش مطابق حق نیست. مانند جهان های سکولار و اساطیری.

۱۹ - چه نوع جهان اجتماعی به از خود بیگانگی فطری دچار می شوند؟ چرا؟

جهان اجتماعی که بر اساس فطرت انسان شکل نگرفته مانند جهان مشرکانه اساطیری و سکولار چون در این نوع جهان اجتماعی :

۱- تصویری که از انسان ارائه می شود سرابی از حقیقت است.

۲- انسان از حقیقت خود و هستی دور می ماند.

۳- فطرت انسان به آرامش نمی رسد و گرفتار اضطراب و تشویش می شود و سر به اعتراض و عصیان می زند.

۲۰ - از نظر قرآن انسان چه زمانی به شناخت حقیقت خود و جهان می رسد؟

زمانی که با نگاه توحیدی به خود و جهان بنگرد.

۲۱ - کدام جهان اجتماعی دچار از خود بیگانگی فطری نمی گردد؟ چرا؟

جهان اجتماعی توحیدی که براساس فطرت انسان گرفته است زیرا در این جهان :

۱- انسان با حقیقت خود و جهان هستی آشنا می گردد.

۲- درهای برکت زمین و آسمان به سوی انسان گشوده می شود.

۳- انسان به خود آگاهی می رسد و خود و جهان را آیات و نشانه خداوند می داند که همواره همنشین خداوند است.

۲۲ - خداوند چه چیز را سبب فراموشی انسان از خود می داند؟ آیه مربوطه را بنویسید.

فراموش کردن خداوند چنانچه در سوره حشر آیه ۱۹ می فرماید همچون کسانی نباشید که خداوند را فراموش کردند و سپس

خداوند آن ها را از یاد خودشان برد.

درس سیزدهم - هویت ایرانی (۱) - هویت فرهنگی ایران

۱ - برخی از ویژگی هایی که (الف) افراد (ب) اقوام و ملت ها خود را با آن می شناسند و معرفی می کنند را بنویسید .

قد - قیافه - قدرت - ثروت - علم - مهارت - دانش - ایمان - تبار خانوادگی و ... // سرزمین - تاریخ - جمعیت - اقتصاد - سیاست - فرهنگ و

۲- هویت ایرانی قبل از ظهور اسلام چگونه بوده است؟

- الف (دارای هویت توحیدی ، دینی و در برخی موارد آمیخته با اساطیر بود.)
ب (دارای هویت های اجتماعی متفاوت بود زیرا اقوام مختلفی در آن زندگی میکردند.
ج (دارای هویت فرهنگی واحدی بود زیرا اقوام مختلف در ارزش ها و عقاید دین زرتشت با یکدیگر اشتراک داشتند.

۳- در شاهنامه فردوسی هویت ایرانی قبل از اسلام چگونه ترسیم شده است ؟

هویت توحیدی ، دینی و در برخی موارد آمیخته با اساطیر.

۴- اسلام چه تاثیری بر هویت ایرانی داشته است؟

- ۱- ایرانیان پس از آشنایی با اسلام عناصر مشرکانه و اساطیری هویت خود را کنار گذاشتند و هویت توحیدی پیدا کردند.
۲- ایران با پذیرش عقاید و ارزش های دین اسلام به جهان اسلام ملحق شد و هویت ایرانی به صورت بخشی از هویت جهان اسلام درآمد.
۳- زبان فارسی دری به عنوان زبان دوم جهان اسلام معرفی شد.

۵- چرا زبان دری فارسی به عنوان زبان دوم جهان اسلام درآمد ؟ وارد کدام مناطق و مرز ها شد؟

به دلیل مشارکت فعال ایرانیان در حیات فکری جهان اسلام ، این زبان از محدوده زبان سیاسی دربار ایران و زبان رسمی مشترک اقوام ایرانی فراتر رفت و به عنوان زبان دوم جهان اسلام درآمد . // زبان فارسی دری از مرز های گورکانی و عثمانی عبور کرد و تا هند و تبت و آسیای صغیر و شبه جزیره بالکان گسترش یافت.

۶- چه کسانی خدماتی را جهت گسترش زبان فارسی انجام داده اند؟ حکیمان و شاعرانی چون مولوی ، سعدی و حافظ.

۷- چرا مسلمانان نیازمند آموختن زبان فارسی بودند؟

زیرا حکیمان ایرانی معارف و هنرهای را تولید میکردند که مسلمانان برای دستیابی به آنها نیازمند یادگیری زبان فارسی بودند.

۸- انواع برخورد های جهان اسلام را در مقابل هجوم نظامی و سیاسی اقوام مختلف بنویسید.

- ۱- گاهی به دفع مهاجمان پرداختند مانند آنچه در جنگ های صلیبی رخ داد.
۲- گاهی مهاجمان را در درون خود جذب و هضم کردند مانند آنچه در حمله مغول اتفاق افتاد.
۳- در قرن اخیر نیز بخشی از مسلمانان در برخورد با قدرت سیاسی و نظامی غرب به خود باختگی فرهنگی دچار شدند ؛ تجربه جدیدی که هنوز به پایان نرسیده است.

۹- چه عاملی موجب شد در قرن اخیر مسلمانان در برخورد با غرب دچار خودباختگی فرهنگی شوند؟ این خود

باختگی فرهنگی چه پیامدی بدنبال داشته است؟

قدرت سیاسی و نظامی غرب // خودباختگی فرهنگی کشور های اسلامی در برابر غرب موجب شد که آنچه را شرق شناسان و تاریخ نگاران غربی از هویت جهان اسلام القا می کردند در بین جوامع اسلامی و از جمله ایران رواج پیدا کند

۱۰- تاریخ نگاران و شرق شناسان غربی چه تصویری از هویت جوامع اسلامی ترسیم می کنند؟ پیامد ترسیم این هویت چه بود؟

هویتی دینی یا حتی اساطیری نیست بلکه هویتی سکولار است که به ابعاد تاریخی و جغرافیایی محدود می شود.

امت و ملت اسلامی را در قالب عناوین قوم گرایانه و ناسیونالیستی به اقوام مختلف ترک و عرب و فارس تقسیم کرد.

۱۱- تاریخ نگاران غربی در قالب عناوین و اسلامی را به اقوام مختلف ترک و عرب و فارس تقسیم می کردند.

قوم گرایانه و ناسیونالیستی

۱۲- چهار مورد از آثاری را که متفکران ایرانی در نقد رویکرد تقلیدی به غرب تدوین کرده اند را بنویسید.

۱- غرب زدگی : جلال آل احمد ۲- بازگشت به خویشتن : دکتر علی شریعتی ۳- خدمات متقابل اسلام و ایران : استاد مطهری
۴- فطرت : استاد علی مطهری

۱۳- مهمترین تحولات در هر جهان اجتماعی محسوب می شوند و مهمترین پیامد آن ها است.
انقلاب ها - تحولات هویتی

۱۴- پیامد های انقلاب را به چند شکل میتوان تقسیم بندی کرد آنها را بنویسید.

۱- پیامدهای کوتاه مدت ، میان مدت و بلند مدت ۲- پیامد های اقتصادی ، اجتماعی ، سیاسی و فرهنگی

۱۵- انقلاب اسلامی ایران حاصل یک سده مقاومت در برابر هجوم و غرب بود.
سیاسی - اقتصادی

۱۶- تاثیرات انقلاب اسلامی را بر هویت ایرانی بنویسید.

۱- ایران به اسلام و خویشتن الهی و توحیدی خود بازگشت.

۲- جامعه ایران به رهبری امام خمینی با استفاده از آموزه های قرآن به هویت اسلامی خود بازگشت.

۳- ایران به عنوان قلب تپنده بیداری اسلامی شناخته شد.

۱۷- بازگشت ایران به اسلام چگونه بازگشتی است ؟

این بازگشت ، بازگشت به خویشتن صرفا تاریخی و جغرافیایی که با اندیشه های دنیوی غربی تفسیر می شد نبود بلکه بازگشت به خویشتن الهی و توحیدی بود.

۱۸- بازگشت جامعه ایران به هویت اسلامی به رهبری امام خمینی چه پیامدی را داشته است؟

موجب شد که ایران بتواند به مدت هشت سال از مرز های جامعه ایمانی خود در برابر دشمنان دفاع کند و این مقاومت تا امروز ادامه یافته است.

۱۹- تاثیرات انقلاب اسلامی ایران را در احیای هویت جهان اسلام بنویسید.

جهان اسلام با الهام گرفتن از انقلاب اسلامی ایران هویت خود را خارج از تصویری که جهان غرب به آن ها القا میکرد جست و جو کردند و اسلام به عنوان یک قطب فرهنگی جدید ظاهر شد.

۲۰- تاثیرات تجدید حیات معنوی اسلام را بر اندیشمندان جهان غرب بنویسید.

تجدید حیات معنوی اسلام موجب شد نظریه پردازانی که سکولاریسم و دنیوی شدن را طی قرن بیستم سرنوشت حتمی بشر می دانستند در مورد نظریات پیشین خود به تامل و بازبینی بپردازند.

درس پانزدهم - هویت ایرانی (۳) - هویت سیاسی ایران

۱) کدام موجود دارای قدرت است؟ چرا انسان کنشگری قدرتمند است؟

موجودی که بتواند کاری را با آگاهی و اراده خود انجام دهد، دارای قدرت است . // انسان به دلیل اینکه کارهای خود را با آگاهی و اراده انجام می دهد، کنشگری قدرتمند است.

۲) قدرت فردی انسان محدود است یا نامحدود؟ توضیح دهید.

قدرت فردی انسان محدود است. او نمیتواند همه ی نیازهای خود را به تنهایی برآورده سازد و برای تأمین برخی از نیازهای خود، به کمک دیگران احتیاج دارد.

۳) قدرت اجتماعی چه هنگام پیدا می شود؟ چه کسانی از قدرت اجتماعی بیشتری برخوردارند؟ آیا فقط افراد دارای قدرت اجتماعی اند؟

قدرت اجتماعی هنگامی پیدا می شود که انسان برای رسیدن به اهداف خود بتواند بر اراده دیگران تأثیر بگذارد و کار ارادی دیگران را به خدمت بگیرد. // کسانی که توان تأثیرگذاری بیشتری بر اراده دیگران دارند، از قدرت اجتماعی بیشتری برخوردارند. // علاوه بر افراد، نهادها، سازمانها و جوامع نیز دارای قدرت اجتماعی هستند.

۴) تنها راه تأثیر گذاردن بر اراده ی دیگری و به خدمت گرفتن فعالیت ارادی ایشان چیست؟

جلب تبعیت اوست. یعنی او باید بپذیرد که مطابق آنچه از آنها خواسته می شود، عمل کند. به همین دلیل است که قدرت اجتماعی، بدون پذیرش و توافق دیگران پدید نمی آید.

۵) جلب تبعیت دیگران به چند صورت ممکن است؟ هر کدام را توضیح دهید.

جلب تبعیت دیگران به دو صورت ممکن است: الف) تبعیت با کراهت؛ تبعیتی است که ناشی از تهدید و ترس باشد
ب) تبعیت با رضایت؛ تبعیتی است که با رضایت و میل درونی همراه است.

۶) چه قدرتی از اقتدار برخوردار است؟

قدرتی که با مقبولیت همراه باشد و به صورت رسمی پذیرفته شده است، از اقتدار برخوردار است.

۷) معنای مقبولیت قدرت و مشروعیت قدرت چیست؟

قدرتی که بدون استفاده از تهدید و با رضایت طرف مقابل به دست می آید، دارای مقبولیت است. // مشروعیت قدرت به این معناست که قدرت مطابق یک نظام عقیدتی و ارزشی خاص اعمال شود.

۸) چه تفاوتی بین مدار مقبولیت و مدار مشروعیت وجود دارد؟

مدار مقبولیت، خواست و اراده کسانی است که قدرت بر آنها اعمال می شود، اما مدار مشروعیت، حق و باطل بودن است.

۹) انواع مشروعیت کدامند؟ هر یک را توضیح دهید.

الف) مشروعیت حقیقی: اگر قدرت بر اساس احکام و قوانین الهی اعمال شود، قدرت دارای مشروعیت حقیقی است.

ب) مشروعیت دروغین: اگر قدرت بر اساس ایدئولوژی های ساختگی بشر اعمال گردد، قدرت مشروعیت دروغین دارد.

۱۰) چه موقع قدرت اجتماعی هم مقبولیت و هم مشروعیت حقیقی دارد؟ الف) اگر قدرت موافق حکم و قانون و اراده ی

تشریحی خداوند اعمال شود و تبعیت از آن نیز با رضایت و میل همراه باشد، قدرت هم مشروعیت حقیقی و هم مقبولیت اجتماعی دارد.

۱۱) چه موقع اقتدار غیر مشروع شکل می گیرد؟

هنگامی که قدرت بر خلاف حکم و قانون الهی باشد و تبعیت از قدرت هم از روی احساس رضایت باشد، اقتداری غیر مشروع شکل می گیرد.

۱۲) سیاست چه زمانی پدید می آید چیست؟ چرا؟

هرگاه قدرت برای رسیدن به هدفی معین سازمان یابد، «سیاست» پدید می آید؛ زیرا سیاست، اعمال قدرت سازمان یافته برای دستیابی به هدف معین است.

۱۳) سیاست در معنای عام خود، به چه معنا است؟

سیاست در معنای عام خود، عبارتست از هر تدبیر و سازمان دادن قدرت.

۱۴) منظور از نظام سیاسی چیست ؟ آیا در یک جهان اجتماعی ، نظام سیاسی می تواند مستقل از نظام های دیگر باشد؟

به مجموعه ی سازوکارهایی که برای اعمال سیاست های جهان اجتماعی وجود دارد، « نظام سیاسی » گویند. // خیر - نظام سیاسی مستقل از نظام های دیگر مانند اقتصاد و ... نیست بلکه بر نظام های دیگر ، به ویژه نظام فرهنگی ، اثر می گذارد و از آنها نیز تأثیر می پذیرد.

۱۵) تأثیر نظام فرهنگی را بر نظام سیاسی توضیح دهید.

نظام فرهنگی ، اصول و ارزش های حاکم بر نظام سیاسی را تعیین می کند . اگر عملکرد نظام سیاسی مطابق این اصول و ارزش ها باشد ، نظام فرهنگی اقتدار نظام سیاسی را تأمین می کند اما اگر بخواهد به دلایل داخلی یا تحت تأثیر و فشار عوامل خارجی ، از اصول و ارزش های فرهنگی خود سر پیچی کند ، نظام فرهنگی اقتدار نظام سیاسی را کاهش می دهد.

۱۶) تأثیر نظام سیاسی را بر نظام فرهنگی توضیح دهید.

نظام سیاسی اگر به اصول و ارزش های فرهنگی جامعه وفادار باشد ، با استفاده از مدیریت سیاسی خود ، به بسط و توسعه ی فرهنگ کمک می کند و اگر از این اصول و ارزش ها دور شود زمینه ی تعارضات ، تزلزل و بحران های فرهنگی و هویتی را پدید می آورد.

۱۷) با چه ملاکهایی می توان نظام های سیاسی را دسته بندی کرد؟

الف) بر اساس کمیت افراد تأثیر گذار (ب) بر اساس روش تصمیم گیری (ج) بر اساس دین مداری یا دنیا مداری

۱۸) بر اساس تعداد افراد تأثیر گذار و تصمیم گیرنده نظام های سیاسی به چند دسته تقسیم می شود؟

الف) نظام هایی که در آن یک فرد حاکم است و تصمیم می گیرد .

ب) نظام هایی که در آن اقلیتی از مردم تصمیم گیرنده هستند .

پ) نظام هایی که در آن اکثریت مردم در سرنوشت سیاسی خود تأثیر گذارند .

۱۹) بر اساس روش تصمیم گیری نظامهای سیاسی به چند دسته تقسیم می شود؟

الف) نظامهایی که در آن، حاکم یا حاکمان براساس اهداف و اغراض و امیال خود تصمیم می گیرند؛ یعنی هر نوع تصمیمی را برای خود جایز می دانند.

ب) نظامهایی که در آن، حاکم یا حاکمان براساس حقیقت و فضیلت و با توجه به موازین عقلی تصمیم می گیرند.

۲۰) ارسطو از چه ملاک هایی برای دسته بندی نظام های سیاسی استفاده کرد و از چند نوع حکومت نام می برد؟

ارسطو از این دو ملاک (الف) تعداد حاکمان (ب) روش حکومت برای دسته بندی نظامهای سیاسی استفاده کرده و از شش نوع حکومت نام برده است.

۲۱) دموکراسی و جمهوری از نظر ارسطو چگونه حکومتی هستند؟

از نظر ارسطو دموکراسی عبارتست از حاکمیت اکثریت مردم بر خواسته های آنان و جمهوری عبارتست از حاکمیت اکثریت مردم بر اساس حقیقت و فضیلت.

۲۲) تعریف فارابی از « مدینه فاضله » و « جوامع جاهلی » را بیان کنید .

فارابی مدینه فاضله را جامعه ای الهی می داند که بر اساس سنت و قانون الهی شکل می گیرد. در اندیشه ی فارابی جوامع جاهلی ، جوامعی هستند که ارزش ها و آرمان های آنها الهی نباشد.

۲۳) نظر فارابی را در باره ی حقیقت بیان کنید.

از نظر فارابی حقیقت با اراده ی الهی تعیین می شود و با کمک عقل و وحی شناخته می شود.

۲۴) لیبرالیسم و دموکراسی به چه معنا است ؟

لیبرالیسم به معنای مباح دانستن همه ی امور برای انسان است و دموکراسی به معنای حاکمیت مردم می باشد.

۲۵) لیبرالیسم دموکراسی چه نوع نظام سیاسی است ؟

نوعی نظام سیاسی است که ادعا می کند با خواست و اراده ی اکثریت مردم سازمان می یابد . در این نظام سیاسی هیچ حقیقت و فضیلت فطری و جهان شمولی به رسمیت شناخته نمی شود.

۲۶) نظام سیاسی لیبرال دموکراسی چگونه حکومتی است و با چه نوع فرهنگی سازگار است ؟

حکومتی دنیوی و این جهانی می باشد که با فرهنگ جهان غرب که رویکردی دنیوی به عالم هستی دارد، سازگار است .

۲۷) در رابطه با نظام سیاسی « جمهوری اسلامی » به سؤالات زیر پاسخ کوتاه بدهید:

الف) در کجا و توسط چه کسانی مورد توجه قرار گرفت ؟ در جهان اسلام مورد توجه امت اسلامی قرار گرفت.

ب) عنوان « جمهوری » در این ترکیب بیانگر چیست ؟ به رسمیت شناختن حضور مؤثر در نظام سیاسی

ج) کلمه ی « اسلامی » در این ترکیب بیانگر چیست ؟

سازمان یافتن فعالیت مردم و نهادها بر مبنای عقاید و ارزش های اجتماعی اسلامی .

۲۸) مبنای شکل گیری احکام و مقررات در نظام اسلامی چیست ؟ وسیله ی شناخت ارزش های الهی و احکام و مقررات

اجتماعی در نظام اسلامی چه می باشند و چه کسانی وظیفه شناخت و اجرای آنها را دارند؟

در نظام اسلامی ، احکام و مقررات با خواست مردم و در ذیل اراده و مشیت الهی شکل می گیرند . در این دیدگاه عقل و وحی دو وسیله ی شناخت ارزش های الهی و احکام و مقررات اجتماعی هستند و انسانها مسئولیت شناخت و اجرای آنها را دارند.

۲۹) چند مورد از ارزش های اجتماعی اسلام را نام ببرید.

عبودیت ، آزادی ، استقلال ، مشورت و مشارکت در امور عمومی ، توسعه ی معرفت و آگاهی نسبت به اسرار و حقایق آفرینش

۳۰) ارزش های اجتماعی اسلام بر اساس هستی شناسی توحیدی چگونه تفسیر می شوند؟

بر اساس نگاه هستی شناسی توحیدی اغلب این ارزش ها با آنکه ناظر به مسائل دنیوی هستند ، اما تفسیر دنیوی و سکولار ندارند . بلکه سیرتی الهی و دینی دارند و به همین دلیل عمل به آنها رفتاری صرفاً دنیوی نیست ، بلکه یک وظیفه ی الهی است و مانند سایر عبادات سبب تقرب انسان به خداوند می شوند.

۳۱) در آموزه های اسلامی چه موقع عبادات ارزش بیشتری پیدا می کنند؟ بر اساس برخی روایات مهمترین مسئولیت چیست؟

زمانی که عبادات بعد اجتماعی وسیعی پیدا می کنند . // مسئولیت امت اسلامی در برابر امامت و رهبری امت اسلامی

۳۲) امت اسلامی باید از پذیرش خودداری کند و در شکل گیری امامت و ولایت الهی بر اساس موازین و

ارزش های اسلامی باشد . طاغوت و قدرت های غیر الهی – هوشمند و فعال

۳۳) بر اساس آیات زیر جا های خالی را تکمیل کنید.

الف) « عَمَلُكُمْ أَعْمَالُكُمْ ، کَمَا تَكُونُونَ ، یُولَى عَلَیْكُمْ »

..... (نتیجه) اعمال شما هستند . همانگونه که هستید بر شما می شود . کارگزاران شما – حکومت

ب) « النَّاسُ بِأَمْرَائِهِمْ أَشْبَهَ مِنْهُمْ بِأَبَائِهِمْ »

مردم به خود شبیه ترند تا به دولتمردان – پدرانشان

درس شانزدهم - هویت ایرانی (۴) - هویت جمعیتی و اقتصادی ایران

(۱) اولین شرط بقای هر جامعه چیست؟

اولین شرط بقای هر جامعه جمعیت است. زیرا در صورت نبود یا کمیبود اعضای جامعه بسیاری از فعالیت های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی بر زمین می ماند.

(۲) آیا صرف اندازه جمعیت به تنهایی برای رفع نیازهای جامعه کفایت می کند؟

خیر بلکه برای رفع نیازهای جامعه، جامعه نیاز به جمعیت مسئول و متخصص دارد تا بتواند بر ثروت، امنیت، قدرت و منزلت خود در میان جوامع دیگر بیافزاید.

(۳) گسترش جهان اجتماعی از چه طریقی ممکن است؟ راه گسترش هر فرهنگ چیست؟

از طریق گسترش فرهنگ و معانی آن // راه گسترش هر فرهنگ شناختن (اندیشیدن)، پذیرفتن و عمل کردن به آن است.

(۴) گسترش فرهنگ باعث گسترش می گردد. جهان اجتماعی

(۵) چرا هر عاملی که فرهنگ را گسترش دهد موجب گسترش جهان اجتماعی می گردد؟

زیرا گسترش جهان اجتماعی از طریق گسترش فرهنگ و معانی آن صورت می گیرد؛ بنابر این هر عاملی که موجب گسترش فرهنگ شود، باعث گسترش جهان اجتماعی نیز می گردد.

(۶) چه زمانی فرهنگ و معانی یک جهان اجتماعی بسط بیشتری می یابد؟

راه گسترش هر فرهنگ، شناختن (اندیشیدن)، پذیرفتن و عمل کردن به آن است که این کار نیز صرفاً از عهده ی افراد و اعضای جهان اجتماعی که حاملان و عاملان فرهنگ و معانی آن هستند بر می آید؛ بنابر این هر چه قدر جمعیت یک جامعه بیشتر باشند، آن فرهنگ بسط بیشتری می یابد.

(۷) منظور از حاملان و عاملان فرهنگ چه کسانی هستند؟ صرفاً افراد و اعضای جهان اجتماعی

(۸) چرا تامین جمعیت مناسب برای جهان های اجتماعی یک مسئله هویتی است؟

زیرا افزایش جمعیت یک جهان اجتماعی به معنی گسترش فرهنگ و معانی آن است و کاهش جمعیت نیز به معنی محدود شدن گستره آن است که می تواند زمینه ساز بسط و تسلط جهان های اجتماعی دیگر باشد.

(۹) چگونگی شکل گیری نظام خویشاوندی را بنویسید.

با گسترش خانواده و ایجاد نسبت هایی مثل پدربزرگ، مادربزرگ، عمو، خاله و ... نظام خویشاوندی شکل می گیرد.

(۱۰) هدف اسلام چیست؟ تأسیس جهان اجتماعی توحیدی

(۱۱) لازمه تحقق جهان اجتماعی توحیدی و گسترش آن چیست؟

جمعیت مناسب و به همین دلیل است پیامبر اسلام روز محشر به کثرت پیروان خود مباحثات می کنند

(۱۲) شروط تحقق جهان اجتماعی توحیدی و گسترش آن چیست؟

۱ - فرهنگ و معانی که با افزایش جمعیت بسط می یابد فرهنگ حق باشد نه فرهنگ باطل.

۲ - افراد و اعضای این فرهنگ عاملان و حاملان معانی حق باشند. (فقدان هر یک مانع تشکیل جهان اجتماعی توحیدی می شود).

۱۳) چرا پیامبر اسلام روز محشر به کثرت پیروان خود مباحثات می کنند؟

زیرا لازمه تحقق جهان اجتماعی توحیدی و گسترش آن جمعیت مناسب است.

۱۴) یکی از کارکردهای مهم نهاد خانواده را بنویسید. فرزند آوری و تامین جمعیت

۱۵) چرا امروزه جوامع غربی با کاهش جمعیت و سالمندی مواجه هستند؟

امروزه جوامع غربی به دلایل زیر با کاهش جمعیت و سالمندی جمعیت مواجه هستند:

- ۱- بالا رفتن سن ازدواج
- ۲- افزایش بی ثباتی
- ۳- فروپاشی خانواده ها و طلاق
- ۴- رفاه زندگی
- ۵- عافیت طلبی
- ۶- مصرف گرایی
- ۷- هزینه پنداشتن فرزندان

۱۶) منظور از سیاست های جمعیتی چیست؟ سیاست های جمعیتی به چند شکل ایجاد می شود؟

تدابیر و راه حل هایی که نهاد سیاست با همکاری مردم برای تامین جمعیت به اجرا در می آورد را سیاست جمعیتی می نامند.

سیاست های جمعیتی به دو دسته تقسیم می شود: ۱- سیاست های افزایش جمعیت - ۲- سیاست های کاهش جمعیت

۱۷) سیاست های جمعیتی ایران را طی سال های ۱۳۴۵ تا ۱۳۵۷ طی سال های ۱۳۶۸ تا ۱۳۹۰ از چه نوع بوده است؟

طی سالهای ۱۳۴۵ تا ۱۳۵۷ سیاست کاهش جمعیت اجرا شد که میزان رشد سالانه جمعیت، از ۳/۱ به ۲/۷ درصد کاهش یافت.

طی سالهای ۱۳۶۸ تا ۱۳۹۰ نیز سیاست کاهش جمعیت اجرا شد که میزان رشد سالانه جمعیت از ۳/۹ به ۱/۳ درصد کاهش یافت.

۱۸) از سال ۱۳۹۰ تجدید نظر در سیاست های کشور تصویب شد. کاهش - سیاست های جمعیتی

۱۹) کنش اقتصادی را تعریف کنید.

کنش اقتصادی عبارت است از : آن دسته از فعالیت های روزمره که افراد برای تهیه وسایل ضروری زندگی و رفع نیازهای خود و دیگران انجام می دهند.

۲۰) چرا کنش اقتصادی بخشی از کنش اجتماعی است؟

زیرا این کنش در رابطه با دیگران انجام می شود.

۲۱) نهاد اقتصادی را تعریف کنید.

نهاد اقتصاد عبارت است از : مجموعه کنش ها ، روابط و قواعدی که حول تولید و مصرف کالا و خدمات و توزیع درآمد و ثروت صورت می گیرد..

۲۲) چرا اقتصاد و مولفه های اقتصادی یکی از وجوه تمایز جوامع از یکدیگر می باشد؟

زیرا: در هر جامعه ای اقتصاد در رابطه با سایر نهادها شکل می گیرد و با آنها تناسب پیدا می کند.

۲۳) چرا ما برای معرفی خود از برخی ویژگی های هویت اقتصادی استفاده نمی کنیم؟

زیرا اولاً برخی از این نوع هویت باعث تمایز ما از دیگران نمی شود و همه افراد در آن اشتراک دارند مانند مصرف کننده و مالیات دهنده ثانیاً برخی از این ویژگی ها ضد ارزش هستند و افراد آنها را مخفی می کنند مانند کم فروش ، محتکر، دلال و...

۲۴) اقتصاد امروز ما نتیجه چیست ؟

محصول رویدادهای گذشته و عملکرد کنونی ما .

۲۵) ویژگی های هویت اقتصادی ایران امروز را بنویسید.

۱- دسترسی به دستاوردهای اقتصادی مانند : موفقیت های علم و فن آوری ، ساخت سد و نیروگاه ، مقابله با تحریم ها ، ارتقای شاخص های بهداشت و درمان ، جبران خرابی های ناشی از جنگ و...

۲- وجود معضلاتی مانند تورم ، بیکاری ، مصرف گرایی ، توزیع نابرابر امکانات ، وابستگی به نفت و...

۲۶) یکی از عوامل شکل گیری اقتصاد معاصر ایران را بنویسید.

کشف نفت و سرمایه های حاصل از فروش آن به خارجیان

۲۷) در چه صورت سرمایه های نفتی می تواند موجب رشد اقتصادی کشور گردد؟

اگر درآمد های حاصل از فروش آن به انواع دارایی و ثروت مانند صنایع و کارخانجات تولیدی مختلف تبدیل شود.

۲۸) پیامد عدم استفاده صحیح از سرمایه های نفتی چیست ؟

ایجاد اقتصاد وابسته که رشد و افول آن به درآمد نفتی وابسته است.

۲۹) آسیب های اقتصاد مبتنی بر درآمدهای نفتی را بنویسید.

الف (تولید ملی ضعیف و شکننده وابسته به نفت ب) شکل گیری دولت بزرگ ج (افزایش رفاه اقتصادی ناپایدار و کوتاه مدت
ج) شکل گیری انواع تحریمها تجاری و مالی

۳۰) هدف اعمال تحریم های نفتی و مالی بر علیه ایران چیست ؟

۱- محدود ساختن درآمدهای نفتی ایران ۲- ممانعت از انتقال درآمدها به کشور

۳۱) هجوم اقتصادی استعمارگران غربی به ایران در دوره قاجار و در دوره پهلوی به چه شکلی انجام شد ؟

در دوره قاجار به شکل اخذ امتیازات مختلف مانند امتیاز رویتر ، رژی و... و در دوره ی پهلوی به صورت تاراج نفت ، فروش جنگ افزار و کالاهای مصرفی ، صنایع مونتاژ و تخریب بنیادهای تولید ملی و روح خود باوری

۳۲) چرا استعمارگران غربی در طول تاریخ تهاجم اقتصادی خود را علیه سایر ملت ها اعمال می کردند؟

زیرا اقتصاد روزنه ورود استعمار و نابودی هویت سیاسی ، اجتماعی و فرهنگی جوامع می باشد.

۳۳) ویژگی های اقتصادی جوامع غربی را بنویسید.

۱- هویت خود را بر اساس اقتصاد شکل می دهند.

۲- عامل اصلی هویت یابی افراد و جوامع غربی ، سرمایه داری می باشد.

۳- هویت انسان ها و جوامع غربی به دارایی و توان اقتصادی آنها وابسته است.

۳۴) جوامعی که از غرب تبعیت می کنند و رویکرد سکولار و دنیوی دارند ، هویت پیدا می کنند. سرمایه داری

۳۵) چرا کشورهای سلطه گر غربی جنگ اقتصادی تمام عیاری را علیه کشور ما را به راه انداخته اند ؟

زیرا این کشورها چون اقتصاد را همه چیز می پندارد و شیوه های اقتصادی غیر سرمایه داری را نابود شده می بینند پاشنه آشیل ایران اسلامی را اقتصاد می دانند.

۳۶) راه نجات اقتصاد ایران و احیای هویت آن در دنیای امروز چیست ؟

بازسازی هویت اقتصادی با اجرای قانون اساسی و سیاست های اقتصاد مقاومتی

۳۷) منظور از اقتصاد مقاومتی چیست ؟

اقتصاد مقاومتی، الگویی از اقتصاد پیشرفته، مستقل و مستحکم است که با باور به تعالیم اسلامی و تکیه بر ظرفیت های مولد مردمی و دولتی، روحیه جهادی، خلاقت، ریسک پذیری، همبستگی و حضور فعال در تعاملات جهانی، برای مردم ایران، امنیت، رفاه و پیشرفت توأم با عدالت و برای جهان اسلام و بشریت الگویی ایرانی اسلامی از رشد و شکوفایی را به ارمغان می آورد.

۳۸) چگونه مردم و دولت ایران می خواهند هویت اقتصادی نوینی را پایه ریزی کنند ؟

از طریق عدالت، تاکید بر علم و فن آوری، استقلال، خودکفایی، منع خام فروشی ثروت های طبیعی، حفظ اقتدار و عزت ملی، درون زایی در عین برون گرایی.

۳۹) هویت اقتصادی نوینی که دولت ایران قصد پایه ریزی آن را دارد چگونه است ؟

۱- در مقابل انواع مشکلات و موانع، مقاوم و پایدار می باشد.

۲- می تواند مسیر پیشرفت را بدون تاثیر پذیری از دشمنی های بیرونی و موانع درونی طی نماید.

۴۰) در عرصه اقتصاد مقاومتی منظور از اقتصاد درون زا و در عین حال برون گرا چیست؟

اقتصادی است بر تولید داخلی قوی خود متکی باشد ولی صرفاً برای خود تولید نمی کند بلکه آن را به صورت متعادلی با سایر کشورها مبادله می کند.